

Η ΑΙΓΙΝΑΙΑ,

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ.

« Εἰ γὰρ λαβὼν ἕκαστος ὅ,τι δύναιτό τις
» Χρηστόν, διέλθει τοῦτο, κείς κοινὸν φέροι
» ΠΑΤΡΙΔΙ, κακῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόνων
» Πειρώμεναι, τοιοῦτον εὐτυχίην ἂν.»

ΕΥΡΗΙΑ. Φοίνισ., στίχ. 1022-1025.

Ἀριθμ. Ζ΄.

1831.

Σεπτεμβρίου 15.

Α. ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ.

Στοχασμοὶ περὶ συντάξεως ἢ διοργανισμοῦ τῆς κοινῆς
ἐκπαιδεύσεως ἐν γένει (συνέχεια).

Αἱ πρῶται ἀπαιτούμεναι γνώσεις πρὸς εὐκόλον ἀπόκτησιν τῶν ἄλλων εἶναι αἱ τῆς γλώσσης, τοῦ γράφειν τοὺς προφερομένους λόγους καὶ ἀναγινώσκειν τοὺς γεγραμμένους· αὗται εἶναι τὸ κύριον ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀποκτῶμεν καὶ μεταδίδομεν τὰς ἐννοίας. Καὶ τὴν μὲν μητρικὴν λεγόμενῃ γλῶσσαν μαθάνομεν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων διὰ τῆς μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν ὁμοίων μας συνδιαίτης· τὴν δὲ τέχνην τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν πρέπει νὰ διδάχθῃμεν ἐπιτετατοῦς ἰδίως διὰ τινος μεθόδου· ὅσον δὲ ἡ μέθοδος αὕτη εἶναι καλλίτερη, τόσο ταχύτερα καὶ ἀπονώτερα φθάνομεν εἰς τὸν σκοπὸν μας. Ἀφ' ὅσας μεθόδους ἐπενόησε πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἕως σήμερον φαίνεται ἀρμυδιώτερα καὶ κοινωφελεστέρα ἢ ἀλληλοδιδασκτικῆ· διότι οἱ κατ' αὐτὴν ἀλληλοδιδασκόμενοι πολλοὶ παῖδες συγχρόνως, ἔχουσι μόνον τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν εἰς ὀλίγου καιροῦ διάστημα μαθάνουσι, ἀλλὰ καὶ πόλλας ἄλλας γνώσεις ἀποκτῶσι βιωτικὰς, καὶ τὴν εὐταξίαν καὶ εὐπείθειαν προσέτι συνεθίζονται, καὶ τὸ μέγιστον ἀπ' ὅλα, τὸ ἀρχειν καὶ ἀρχε-

σθαι, γυμναζομένου ἐν ταύτῳ καὶ τοῦ σώματος διὰ διαφορῶν κινήσεων. Διὰ τούτους τοὺς λόγους συμφέρει πανταχοῦ καὶ πάντοτε νὰ διδάσκωνται οἱ παῖδες δι' αὐτῆς τῆς μεθόδου τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν καὶ ὅλα τὰ τῆς προπαιδείας μαθήματα.

Κατ' εὐτυχίαν ἡ μέθοδος αὕτη εἰσῆχθη εἰς τὸ ἔθνος μας, καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν προχωρεῖ, τελειοποιεῖται καὶ διαδίδεται πλειότερον. Στοχάζομαι δὲ ὅτι κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον εἶναι δυνατόν νὰ διοργανισθῶσι τὰ σχολεῖα αὐτῆς προσφύεστερα καὶ πρὸς πλειότεραν ὠφέλειαν τῶν μαθητευομένων, καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν ὅσοι μέλλουν νὰ μείνωσιν ἀμέτοχοι τῆς τῶν δύο ἄλλων βαθμῶν παιδείας.

Τὰ σχολεῖα ταῦτα τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς εἶναι καλὸν νὰ διαίρωνται εἰς δύο τάξεις· εἰς τὰ τῆς πρώτης νὰ διδάσκωνται οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἀνάγνωσιν, τὸ γράφειν, τὴν ἀριθμητικὴν, τῆς ἰχνογραφίας τὰ στοιχεῖα καὶ τὴν τοπικὴν γεωγραφίαν. Οἱ πρὸς ἀνάγνωσιν πίνακες καὶ τὰ βιβλίδια περιέχοντα τὰς πρώτας γνώσεις ἐκ τῶν παραγελμάτων τῆς Θρησκείας, Ἠθικῆς καὶ ἐκ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, νὰ δίδωσιν ἰδέας εὐκρινεῖς καὶ ὁρθὰς περὶ χρηστοθείας καὶ περὶ τῶν περὶ ἡμᾶς φυσικῶν σωμάτων εἰς τοὺς παῖδας· ὥστε, ἐν ᾧ διευθετίζεται ἡ καρδιά των πρὸς τὰς χρηστὰς ἔξεις καὶ πράξεις μετὰ ἠθικὰ παραγέλματα, νὰ ἐξυπνίζεται συγχρόνως καὶ ὁ νοῦς κατανοῶν τῶν κοινοτέρων σωμάτων τὴν φύσιν, τὰς ιδιότητας καὶ τὴν χρῆσιν. Οἱ δὲ δυνατότεροι τῶν μαθητῶν δύνανται εἰς βιβλίδια ν' ἀναγινώσκωσι καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς τῶν ἱστορίας, καὶ τῆς θρησκευτικῆς των κατὰ τῆς δευτέρας τάξεως σχολεῖα πρέπει νὰ περιλαμβάνωσι προσέτι τοὺς γραμματικὸς κανόνας τοὺς γενικωτέρους τῆς λαλουμένης γλώσσης, τῆς ἀριθμητικῆς καὶ ἰχνογραφικῆς τὰς δυσκολωτέρας πράξεις, τὰς στοιχειώδεις γεωμετρικὰς καὶ ἀρχιτεκτονικὰς γνώσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι τὸ θεμέλιον ὅλων τῶν τεχνῶν, καὶ ἀπὸ τῆς φυσικῆς ἱστορίας τὴν περὶ διακρίσεως ζώων καὶ φυτῶν καὶ ὀρυκτῶν, καὶ τῆς κυριωτέρας χρήσεως αὐτῶν συνοπτικὴν διδασκαλίαν. Ἡ ἱστορία ἢ ἐθνικὴ πρέπει νὰ διδάσκεται πλατύτερον, καὶ Γεωγραφία, καὶ Κατήχησις θρησκευτικὴ, καὶ διδασκαλία πολιτικὴ· λέγω δὲ ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα καὶ πολιτικὴ διδασκαλία· διότι, καθὼς διὰ τῆς θρησκευτικῆς διδάσκειται ὁ νέος τοῦ χριστιανοῦ τὰ χρεῖ, παρόμοια ἔχει χρεῖαν καὶ τῆς πολιτικῆς διδα-

σκαλίας διὰ νὰ μάθῃ τοὺς νόμους, τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς ἀρχόντας τῆς πατρίδος, εἰς τοὺς ὁποίους χρεωσθεῖ νὰ πείθεται· χωρὶς τῆς τοιαύτης μαθήσεως κἀνεὶς δὲν εἶναι τρόπος νὰ γείνη οὔτε εὐσεβῆς χριστιανὸς ἀληθῶς, οὔτε χρηστὸς πολίτης ἢ μετὰ λόγου ὑπήκοος. Πρὸς δὲ σωμαστικὴν καὶ αἱ δύο τάξεις χρειάζονται νὰ ἔχωσι γυμνασίας ἀναλόγους μετὰ τὴν κρᾶσιν καὶ τὴν ἡλικίαν των, καὶ ἐκ τῆς μουσικῆς τὴν ψαλτικὴν πρὸς διασκέδασιν καὶ διάχυσιν.

Διὰ ν' ἀπαρτισθῇ δὲ ἡ προπαιδεία τῶν ὅσοι μετὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν τοῦ πρώτου βαθμοῦ γνώσεων δίδονται εἰς τὰς τέχνας τοῦ βίου, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἄλλα ἐπὶ τούτου σχολεῖα τῶν βαναύσων τεχνῶν. Εἰς αὐτὰ, συναζόμενοι μίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἢ τὸ ἑσπέρας οἱ ἑφήβοι καὶ ἀνήλικοι ἐργάται, διδάσκονται τὴν ἐφαρμογὴν τῶν στοιχείων τῆς γεωμετρίας, τῆς φυσικῆς καὶ χημείας εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν· ἔπειτα, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὑποδείγματα διαφορῶν μηχανῶν καὶ ἐργαλείων, μανθάνουσι τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν προσφυστέραν χρῆσιν αὐτῶν. Χωρὶς τῆς τοιαύτης σπουδῆς δὲν εἶναι δυνατόν αἱ τέχναι νὰ προβιβασθῶσιν εἰς τελειοποίησιν, οὔτε οἱ τεχνῖται νὰ καταστήνωσι τὴν ἐργασίαν των γονιμωτέραν καὶ ἐπικερδεστέραν, οὔτε τὰ ἐργόχειρά των ἐντελῆ καὶ εὐχρηστα ἢ πολλοῦ τιμήματος ἄξια.

Εἰς δὲ τὰ τῆς τοῦ δευτέρου βαθμοῦ διδασκαλίας καταστήματα, λεγόμενα ἰδίως διδασκῆρια καὶ λύκεια, πρέπει νὰ συαρμολογῆται ἡ ἐκπαίδευσις παρομοίως καὶ ἀπὸ τὰς τῶν τριῶν εἰδῶν γνώσεις. Ἡ εἰς ταῦτα γινομένη διδασκαλία σκοπεύει κυρίως τὴν ἀκριβῆ μαθήσιν τῶν ἀρχικῶν γνώσεων, ἡγουν τῆς καθαυτοῦ φιλολογίας τῶν ἀρχαίων, καὶ νέων τινῶν γλωσσῶν, καὶ τῆς ἱστορίας. Ἀλλὰ σιμὰ τούτων πρέπει νὰ διδάσκωνται οἱ νέοι τὰ στοιχεῖα τῆς Μαθηματικῆς, Φυσικῆς Ἱστορίας, τῆς κυρίως Φυσικῆς καὶ Χημείας, ἐφηρμοσμένας εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον, ὁμοῦ μετὰ τὴν ἰδίως λεγομένην Φιλοσοφίαν (*), καὶ τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν. Ἐννοῶ δὲ μετὰ τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τὴν ἐπισημνὴν τὴν διαλαμβάνουσαν ἱστορικῶς περὶ τῶν πολιτειῶν καὶ νόμων ἐν γένει τῶν πολιτισμένων ἔθνων, παλαιῶν καὶ νέων, καὶ διδάσκουσαν ἰδίως καὶ τὰ περὶ τοῦ εἶδους τοῦ πολιτευμα-

(*) Ἡ ὀνομαζομένη ἰδίως φιλοσοφία περιλαμβάνει τὴν Λογικὴν, Μεταφυσικὴν καὶ Ἠθικὴν.

ρος τοῦ ἔθνικοῦ, καὶ τοὺς νόμους, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ μαθητευόμενοι ἀνθρώπεντες χρεωστοῦν νὰ ὑπακούωσιν. Ἡ δὲ μουσικὴ ἢ ὀργανικὴ καὶ ψαλτικὴ, ὁ χορὸς καὶ ἡ ζωγραφικὴ μετὰ τῆς γυμναστικῆς περιλαμβανούσης κατὰ τοῦτον τὸν βαθμὸν καὶ διαφόρων εἰδῶν σωμαστικῆς, πρέπει νὰ χρησιμεύωσι πρὸς ἀνάπαυσιν τοῦ πνεύματος καὶ εὐρωστίαν τοῦ σώματος.

Ἔως τοῦ δεκάτου ἔκτου ἢ δεκάτου ὀγδόου ἔτους τῆς ἡλικίας δύνανται οἱ νέοι νὰ τελειώωσι καὶ τούτου τοῦ βαθμοῦ τὴν σπουδὴν, ἐὰν ἡ διδασκαλία γίνεται εὐμεθόδως ὑπὸ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν, διὰ νὰ δοθῶσιν εἰς τὴν μάθησιν καὶ πράξιν κἀνεὸς ἐλευθερίου ἐπαγγέλματος ἐκ τῶν διδασκομένων κατὰ τὸν τρίτον βαθμὸν τῆς παιδείας.

Καὶ αὕτη δὲ σκοπὸν ἔχει κύριον τὴν ἐντελῆ διδασκαλίαν ὄλων τῶν ἐκτῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς ἐφαρμογῆς συστηνομένων, ἡγουν τὰς μαθηματικὰς καὶ φυσικὰς ἐπιστήμας ἐν γένει, ὁμοῦ μὲ τὰ περὶ πολιτικῆς καὶ τὰ περὶ τῶν ὠραίων καὶ ὠφελίμων τεχνῶν μαθήματα, ἢ λεπτομερῆς ἐκθεσις τῶν ὁποίων εἰς τὸ παρὸν θέλει φέρεῖ εἰς μᾶκρος τὸν λόγον. Συμπεριλαμβάνει δὲ προσέτι καὶ τινων ἀρχικῶν γνώσεων τὴν τελειοτέραν διδασκαλίαν, οἷον τῆς Ῥητορικῆς δεινότητος τὴν σπουδὴν εἰς τῶν προγονικῶν συγγραμμάτων τὰ παραδείγματα, καὶ τῆς Ποιητικῆς καὶ τῆς Κριτικῆς Ἱστορίας, καὶ τῆς κυρίως Φιλοσοφίας καὶ Θεολογίας τὰ ὑψηλότερα μαθήματα. Τὰ πρὸς ταῦτα τὰ μαθήματα συστηνόμενα σχολεῖα, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰ διδάσκειται τὸ συμπλήρωμα, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ὄλων, δύνανται νὰ ὀνομασθῶσι Πανδιδακτήρια, συγκείμενα ἀπὸ ἀκαδημίας διαφόρους, οἷον τὴν τῶν Γραμμάτων ἢ τῆς Φιλολογίας, καὶ τῆς Θεολογίας, τὴν τῶν ἐπιστημῶν, τὴν τῶν ὠραίων τεχνῶν, τῆς Γεωργίας καὶ τοῦ Ἐμπορίου, τῆς Ἱατρικῆς, τὴν τῆς Νομικῆς ἢ Πολιτικῆς, καὶ τὴν τῶν Πολεμικῶν.

Δὲν ἀρκεῖ δὲ νὰ περιορίζεται ἡ πολιτεία εἰς μόνην τὴν κοινὴν τῶν ἀρσενικῶν προπαιδείαν, χρεωστεῖ νὰ ἐπιμελῆται προσέτι καὶ τῶν κορασιῶν τὴν δημοσίαν ἀνατροφὴν καὶ διδασκαλίαν κατὰ τοὺς ἀρμοζόντας τρόπους εἰς τὴν γυναικείαν φύσιν. Διότι αἱ γυναῖκες, οὖσαι τὸ ἥμισυ μέρος τῶν συγκοινωνούντων, ἐὰν παραμελῶνται ἀπαιδεύονται καὶ ἀνάγωγοι παντάσῃ, ματαιώνουσι καὶ τοῦ ἄλλου ἡμέρε-

ος τὰς ἀρετάς. Εἶναι ἀδύνατον νὰ γείνωσι χρηστοὶ βεβαίως καὶ ἐνάρετοι ἄνδρες, ὅπου εὐρίσκονται γυναῖκες κακοὶ βεβαίως καὶ φαῦλαι. Γεννῶνται τὰ παιδιά καὶ περιθάλπονται ὑπὸ τῶν μητέρων, τρέφονται μὲ τὸ γάλα καὶ ἀνατρέφονται εὐθὺς ἀπὸ τῆς γεννήσεως κατὰ τὴν ἀπαλὴν καὶ εὐπλαστον ἡλικίαν μὲ τὰ ἥθη, μὲ τὰς γνώμας καὶ μετὰ τὰς προλήψεις αὐτῶν. Ἐπειτα δὲ, γενόμενοι ἄνδρες, ὅσον μεγαλόφρονες ἢ αὐστηροὶ καὶ ἂν ὑποτεθῶσι, διὰ συμπάθειαν καὶ ἀσθένειαν ἀνθρωπικὴν δὲν δύνανται νὰ προφυλαχθῶσιν ἀκαμπτοὶ ἀπὸ τῶν συμβίων τὴν ἐπιβροχὴν εἰς τὰς πράξεις των. Αἱ γυναῖκες, ἂν καὶ ἀποκλειόμεναι ἀπὸ τὰ τῆς πολιτείας ἑσπεύουσι καὶ εἰς ποῖον ἔθνος (καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ Ἀσιανὰ, παρὰ τοῖς ὁποίοις κρατοῦνται ὑποχείριαι) ἔπαυσαν ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχωσιν ἐπιβροχὴν ἄμεσον εἰς τὰ πολιτικὰ; Αὐταὶ εἶναι αἱ τροφοὶ καὶ οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι τῶν παιδῶν, καὶ οἱ ὀδηγοὶ, διὰ νὰ μὴ εἴπῃς δεσπότηται αὐτοκράτορες, τῶν ἀνδρῶν.

Ὅθεν αὐταὶ ἔχουσι χρεῖαν πλειότερας στηθικῆς παιδείας καὶ ἕξεως τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν, διὰ νὰ πράττωσι καὶ νὰ διδάσκωσι τὰ χρηστὰ καὶ ἐνάρετα τοὺς παῖδας, καὶ νὰ προτρέπωσιν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τοὺς ἄνδρας. Ἀπὸ δὲ τὴν τοῦ νοῦς παιδείαν, αἱ τοῦ πρώτου βαθμοῦ προπαιδευτικαὶ γνώσεις μὲ ὀλίγην τροποποίησιν, καὶ ἐκ τῶν ὠραίων τεχνῶν ἢ μουσικῆ ἢ ἰχνογραφικῆ καὶ ὁ χορὸς, ἀρκοῦσιν εἰς κοινὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ γυναικείου φύλου. Εἰς τὸ νὰ διδάσκωνται δὲ τὰ κορασια καὶ ταῦτα τὰ μαθήματα, καὶ ἄλλα ἐργόχειρα γυναικεῖα, ἢ ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος φαίνεται ἀρμοδιώτατον καὶ συντομώτατον μέσον, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται ἤδη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττω τὰ πλειότερα φωτισμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης.

Τοιαύτη σύνταξις κοινοδιδασκαλίας εἰς τρεῖς βαθμοὺς ὑπαλλήλους, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ καθεὶς περιλαμβάνει μὲ τὰς δυνάμεις τῶν σπουδάζόντων ἀνάλογον μέρος ἐκ τῶν τριπλῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, μὲ φαίνεται προσφωτιστέρα εἰς ἐκπαίδευσιν ἀνθρώπων λογικῶν, διότι μὲ τοῦτον τὸν τρόπον εὐρίσκονται καὶ οἱ τῶν κατωτέρων τάξεων νὰ ἔχωσι τὸ πρέπον εἰς τὴν κατάστασιν των μέρος ἐκ τῶν ἀναγκασιωτάτων εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον μαθημάτων. Εἰς τὰ πλειότερα ἔθνη τῆς Εὐρώπης ἡ κοινοδιδασκαλία εἶναι ἐλλειπὴς καὶ πολὺ κατωτέρα καὶ τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῶν χρεῶν των, μάλιστα ἢ ἀποβλέπουσα τὸν κοινὸν λαόν. Οὕτως, ἀφ' οὗ διδασκῆται τὸ ἀναγινώσκειν, καὶ

γράφειν, και ἀριθμεῖν, δὲν ἀκούει τίποτε περὶ τῆς τέχνης, διὰ τῆς ὁποίας μέλλει νὰ πορισθῇ τιμῶς τὰ πρὸς τὸ ζῆν· οὐδ' οἱ νέοι διδάσκονται κοινῶς κανὲν περὶ ἠθικῆς καὶ περὶ καθηκόντων μάθημα ἄλλο παρὰ τὴν κατήχησιν τὴν θρησκευτικὴν. Καὶ αὕτη δὲ διδάσκεται ὑπὸ τῶν Ἐφημερίων οὕτως, ὥστε περιορίζεται εἰς ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, καὶ πολλότατα ἐξηγοῦντα τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν θεϊότητα τῶν Ἱερωμένων, τὰ χρέη, τὸ σέβας καὶ τὴν τυφλὴν ὑποταγὴν, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἔχωσι πρὸς αὐτοὺς οἱ κοσμικοί. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τοὺς διδασκόμενους καὶ συμφερότατον εἰς τὴν Κυβέρνησιν, σιμὰ τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων, νὰ διδάσκωνται προσέτι οἱ πολῖται καὶ τὰ λοιπὰ αὐτῶν χρέη τὰ κοινωνικὰ ἑλλόγως, καὶ τὰ δίκαια, καὶ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος, εἰς τοὺς ὁποίους χρεωσθῶν νὰ ὑποτάσσωνται, καὶ νὰ υπερασπίζωσιν αὐτούς; Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν ν' ἀγαπήσῃ, νὰ φυλάξῃ καὶ νὰ υπερασπίσῃ τις πράγμα, τὸ ὁποῖον ἀγνοεῖ; Ἡ τῆς ἠθικῆς διδασκαλία συνίσταται εἰς τὴν μαθήτευσιν τῶν τριπλῶν χρεῶν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῶν νόμων ἐν τ' αὐτῷ, ὑπὸ τῶν ὁποίων κανονίζονται καὶ ἡ θέλησις καὶ αἱ πράξεις καὶ ὅλη ἡ κοινωνικὴ ζωὴ αὐτοῦ. Καθὼς εἶναι ἀναγκαῖα εἰς καθένα ἡ μάθησις μιᾶς τέχνης διὰ νὰ πορίζεται τὰ πρὸς συντήρησιν τῆς φυσικῆς ζωῆς, οὕτως εἶναι ἀναπόφευκτος καὶ ἡ γνώσις τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν νόμων, διὰ τῶν ὁποίων τελειοποιεῖται, καὶ διασώζεται ἡ πολιτικὴ συμβίωσις. Ὅτε ἡ γνώσις τῶν νόμων καὶ αἱ περὶ ἠθικῆς ὀρθαὶ ἰδέαι εἶναι διαδομέναι εἰς τὸν κοινὸν λαόν, τότε συντηρεῖται καὶ τὸ πολίτευμα ἀσφαλέςτερον, καὶ οἱ πολῖται ζῶσι δικαίτεροι καὶ εὐτακτότεροι, καὶ οἱ νόμοι ὀλιγωτέρως ἀδικοῦντας ἔχουσι νὰ κολάζωσιν. Αἱ δυνάμεις αἱ φυσικαὶ ἢ αἱ ὕλικαὶ καὶ ἠθικαὶ παντὸς ἔθνους εὐρίσκονται εἰς τὸ πλῆθος τοῦ κοινοῦ λαοῦ. Ὅταν οὗτος ᾖ τυχλόμενος ὑπὸ τῆς ἀμαθίας, μόλις ἀποζῆ πτωχὸς καὶ ἄθλιος, καὶ ἡ πολιτεία αὕτη εἶναι ἀδύνατος καὶ ταπεινὴ· ἔπειτα ἕκαστος κινδυνεύει εὐκόλως νὰ παρασύρεται εἰς πράγματα ἀντιβαίνοντα εἰς τὸ συμφέρον του· ἐξεναντίας, ὅταν, φωτισμένος ὢν, εὐπορῇ ἕκαστος διὰ τῶν τεχνῶν καὶ τῆς βιομηχανίας, διακρίνη τὰ συμφέροντά του καὶ τὰ πρὸς τὴν πολιτείαν χρέη του, τότε φυλάττει καὶ υπερασπίζει τοὺς καθεστῶτας νόμους, τοὺς ὁποίους γνωρίζει βοηθοὺς καὶ ἐγγυητὰς τῶν δικαίων του, δίχως τῆς ἀπολαύσεως τῶν ὁποίων δὲν δυναται νὰ ζήσῃ εὐδαί-

μων· εὐδαιμονεῖ δὲ κοινῶς καὶ ἡ πολιτεία εὐπορος οὔσα καὶ κραταιά, καὶ ἔχουσα ὅλα τὰ μέσα τὰ ὕλικα καὶ ἠθικὰ εἰς τὸ νὰ εὐνομηται ἐσωτερικῶς καὶ νὰ διατηρῆται ἀνεξάρτητος καὶ ἀβλαβῆς ἀπὸ τὰς ἐξωτερικὰς ἐπηρείας.

Ἐκ τούτων γίνεται φανερόν, ὅτι ὁ φωτισμὸς τοῦ ἔθνους καὶ ἡ διάδοσις τῆς ὀρθῆς προπαιδείας εἰς τὸν κοινὸν λαόν εἶναι κοινὸν συμφέρον καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων. Φωτισμὸς ἔθνους δὲν λέγεται τὸ νὰ γένωσιν ὅλα του τὰ μέλη φιλόσοφοι· τοῦτο εἶναι ἀδύνατον· οὐδὲ πάλιν τὸ νὰ περιορίζεται ἡ παιδεία εἰς τινὰ ὀλίγα ἄτομα ἀπολαμβάνοντα τὰ καλὰ αὐτῆς ὁμοῦ μετὰ τὰ λοιπὰ κοινωνικὰ ἀγαθὰ, ὡς πατρικὴν τῶν κληρονομίαν, ἀλλὰ τὸ νὰ ἔχωσι τὰ πλείοτερα μέλη αὐτοῦ τοῦ ἔθνους γνώσεις ὀρθὰς τῶν πραγμάτων πρὸς τὸ εὐπόρως καὶ ἐναρέτως ζῆν εἰς τὴν κοινωνικὴν τῶν τάξιν, τὴν ὁποίαν καθεῖς ἐκ τῆς ἀξιοτήτος του λαμβάνει. Ἐκ τούτου δ' ἔπεται ὅτι οἱ πλείοτεροι θέλουσι φρονεῖ ὀρθῶς καὶ γνωρίζει καὶ τὰ ἀληθινὰ τῶν συμφέροντα· θέλουσι ἔπεσθαι ἐκούσιοι εἰς τοὺς καθεστῶτας νόμους κατ' ἐπίγνωσιν τοῦ συμφερόντος τῶν, ἐξεύροντες τί ἔχουσι νὰ πράττωσι καὶ τί ν' ἀποφεύγωσι πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν καὶ πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν δικαίων τῶν. Αὕτη λέγεται καὶ εἶναι τῷ ὄντι ὀρθὴ καὶ εὐσοχος καὶ ὠφελίμη ἐκπαίδευσις τοῦ ἔθνους, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κρέμεται ἡ ἰδία εὐτυχία ἐκάστου πολίτου καὶ ἡ κοινὴ εὐδαιμονία ὅλης τῆς πολιτείας.

I. K.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἡ Σίφνιος Μούσα· Ἱστορικὰ τῶν παλαιῶν καὶ νέων Ἑλλήνων. - Προκλήρουζις.

Ὁ κύριος Δ. Γουζέλης προκηρύττει εἰς τὴν Γενικὴν ἐφημερίδα ὅτι, τοῦτον τὸν καιρὸν μόνον ἔλαβεν αὐτὸν οἷστρος ποιητικὸς νὰ συνθέσῃ εἰς στίχους βιβλίον περὶ Ἑλλήνων, καὶ μάλιστα περὶ τῆς ἡμῶν ἐπαναστάσεως ἐναντίον τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, ἐπεὶ δὲ ὅτι φέρει ἡ ὥρα, δὲν φέρουσιν αἰῶνες. Ἀπορίας ἄξιον εἶναι διὰ τί ὁ κ. Γουζέλης λέγει, ὅτι τώρα μόνον ἔλαβεν αὐτὸν οἷστρος ποιητικὸς, ἐν ᾧ, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, ἔχομεν καὶ ἄλλα αὐτοῦ ποιήματα γνωστὰ, τὴν μετάφρασιν τοῦ περιφήμου Ἰταλοῦ ποιητοῦ Τάσσου, καὶ τὴν κρίσιν τοῦ Πάριδος, καὶ τινὰς ὕμνους, νομίζω· ἢ μήπως ἐννοεῖ, ὅτι τώρα μόνον ἔλαβεν αὐτὸν ὁ ἀληθὴς ποιητικὸς οἷστρος διὰ τὸ μέγα καὶ ἔθνικόν

τοῦ πράγματος; ὅπως καὶ ἂν ἦναι, ἀς ἐξακολοθησώμεν τὴν προκήρυξίν του. Καταλαμβάνει, λέγει, χωρὶς νὰ τοῦ παρατηρήσῃ τοῦτο φίλος, ὅτι διὰ τοιαῦτα σπουδαῖα ἐπιχειρήματα ἀπαιτοῦνται ἄλλα φῶτα καὶ ἄλλοι καιροί. Εἶναι ἀλήθεια, καὶ τοῦτο ἴσως τὸ αἶμιον ἐνήργησεν ἕως τοῦ νῦν νὰ μὴ φανῇ οὐδὲν εἰς τὸ κοινὸν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Οἱ φρόνιμοι συγγραφεῖς Ἕλληνες, πρέπει νὰ καιροφυλακτῶσι καὶ νὰ προσμένωσι βέβαια νὰ ὠριμασώσιν οἱ καρποὶ τῶν ἰδρώτων των, ἵνα μὴ ἄκαιροι μᾶς αἰμοδιάσωσι τοὺς ὀδόντας, καὶ τότε νὰ τοὺς προβάλωσι εἰς τὸ φῶς, καθ' ἣν φαντάζονται ἐντελειαν. Διὰ ταῦτα δὲν ἐπιμέμεται ἀλλὰ καὶ ἐκθειάζει αὐτοὺς τοὺς δεινοὺς συγγραφεῖς. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ δημόσιον σφετεῖται τὴν τόσον πολυπόθητον ἀνάγνωσιν τόσον φοβεροῦ ἔργου, αὐτὸς λαμβάνει τὸ θάρρος νὰ τοὺς προλάβῃ, ὡς ἔτυχε, καὶ παρακαλεῖ τοὺς συγγνωμονικοὺς ἀναγνώστας νὰ δεχθῶσι μὲ εὐγένειαν καὶ φιλοφροσύνην, ὡς ὁ ἀγαθὸς δεσπότης δέχεται ἀπὸ ζηλωτὴν ἀμπελοργὸν ὀξύζουσαν σφυλὴν ὡς πρωτόλειον, χαρίζομενος εἰς τὸ ὀξύγλυκον καὶ εἰς τὸ ἄνωρον διὰ τὸ προϊῶμον καὶ τὸ νεόφαντον.

Τοιαῦτα διαλαμβάνει τὸ προϊῶμον τῆς προκηρύξεως· τὸ δὲ ποίημα διαιρεῖται εἰς δέκα ᾠδὰς· ἡ πρώτη θελεῖ περιέχει τὴν δημιουργίαν τοῦ Κόσμου, τὰ κατὰ τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν, τὰ τοῦ κατακλυσμοῦ κ. τ. λ. ἕως τοὺς τρεῖς υἱοὺς τοῦ Νῶε· ἡ δευτέρα, τὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος πρὶν κυριευθῆ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων· ἡ τρίτη, τὰ μετέπειτα, καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἑλλάδος, τὰ τοῦ Ῥωσσοῦ στόλου τοῦ διοικουμένου ὑπὸ τοῦ Ὁρλόφ, καὶ τὰ τότε συμβάντα εἰς τὴν Πελοπόννησον κ.τ.λ., τὰ κατὰ τὸν Ῥήγαν, καὶ τέλος τὰ κατὰ τὸν Ναπολέοντα Βοναπάρτην, ἀφ' οὗ ἔγινε σρατηγὸς ἕως οὗ ἐξωρίσθη εἰς τὴν Ἀγίαν Ἑλένην· εἰς τὴν τετάρτην ἀρχίζουσι πλέον τὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἀπὸ τὰ συμβάντα ἐν Μολδαυοβλαχίᾳ· ἡ πέμπτη ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπαναστασιν, καὶ ἡ δεκάτη τελειώνει εἰς τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυβερνήτου καὶ τὰ ἐνεστώτα πράγματα. Ἰπὸσχεταὶ νὰ εἴπῃ κατ' ὄνομα τοὺς ἀρχηγούς τῆς ἐνταῦθα ἐπαναστάσεως, τοὺς τύπους τῶν τεθρυλλημένων 15 μαχῶν, τὰς συνεισφοράς καὶ τὰ δάνεια, τὰ τῆς εἰσεσθῆς καὶ καταστροφῆς τοῦ Δράμακῃ, τοὺς ἐμφυλίους πολέμους, τὰ τῶν Ἀράβων εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὰς διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης μάχας καὶ νίκας, τὰ τοῦ

Μεσολογίου κ.τ.λ. Τίποτε σχεδὸν δὲν θελεῖ παραβλέπει τῶν ἐνδόξων, ἢ ἐλλεινῶν καὶ περιέργων.

Ἀπὸ τὴν κεφαλαϊώδη ἔκθεσιν ταύτην κατανοεῖ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἔχει σκοπὸν νὰ μᾶς συχουρήσῃ μίαν ἐθνικὴν ἱστορίαν ἀπὸ τῆς πλάσεως τοῦ Ἀδάμ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας μὲ πολλὰ ἄλλων ἱστοριῶν ἐπεισόδια· ὡς τοῦτο τὸ ποίημα θελεῖ εἶσθαι τρόπον τινὰ ἡ Ἰλιάς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, μὲ ταύτην τὴν διαφορὰν ὅμως· ὅτι ἡ τοῦ Ὀμήρου ἐξιστορεῖ ἐν μέρος τῆς ἀρχαίας τῶν Ἑλλήνων ἱστορίας, τὴν εἰς τὴν Τρωάδα ἐκστρατείαν καὶ τοὺς τῶν ἐκστρατευσάντων ἀγῶνας· ἡ δὲ Μοῦσα τῆς Σίφνου θελεῖ ψάλλει τὰ πάθη καὶ τὰς τύχας ὀλοκληρῶν αἰῶνων τῆς πολιτικῆς ζωῆς, τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Διὰ ταῦτα νομίζομεν τὸ ἔργον ἄξιον συνδρομῆς, καὶ προσκαλοῦμεν εἰς αὐτὴν τοὺς ἀναγνώστας μας, ἀφ' οὗ μάλιστα καὶ ἡ τιμὴ τῆς εἶναι μετρία, 4 Φρ., διὰ νὰ ἐνθαρρυνθῇ καὶ ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ τύπου. Οἱ συνδρομηταὶ πληρόνουν, ἂν ἀγαπῶσι, τὸ ὅλον, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ καὶ καταγράψουσι μόνον τὰ ὀνόματά των, διευθύνοντες αὐτὰ διὰ τὸ ἀσφαλέςτερον εἰς τὸν συγγραφέα, ὅπου κατὰ τὸ παρὸν προεδρεύει. Νομίζομεν δ' ὅτι προεδρεύει τοῦ δικαστηρίου εἰς Σίφνον, καὶ διὰ τοῦτο ἴσως ἐπωνόμασε καὶ τὸ Ποίημα Σιφνίαν Μοῦσαν.

I. II.

B.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

ΙΣΤΟΡΙΑ.

Ἀνάκρισις τῆς ὑπὸ τοῦ Κάρα κοινολογηθείσης εἰδήσεως περὶ Γρηγορίου τοῦ Γκίκα, ἡγεμόνος Μολδαβίας, τοῖς περὶ τὸ Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον φιλοσοφοῦσι, καὶ παρὰ τούτων ἐκδοθείσης ἐν ἔτει 1778, Νοεμβρ. 15.

Αὐτόγραφον Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου, σωζόμενον ἐν τῇ ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ (εἰς 8-ον, σελ. 1-22).

Κάρας τις τῶνομα, εἴτε Γάλλος εἴτε Ἑλβετὸς τὸ γένος, ἐξέδωκεν ἱστορίαν τινὰ τῆς Μολδαβίας καὶ τῆς Βλαχίας τυπωθεῖσαν ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 1777, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ τὸ τραγικὸν τέλος συντόμως ἐκδιηγεῖται τοῦ ἀθλίου ἡγεμόνος καὶ εὐεργέτου αὐτοῦ, Γρηγορίου Ἀλεξάνδρου Γκίκα. Ἰδὼν ὁ Εὐγένιος εἰς τὸ ἐγκυκλοπαιδικὸν ἡμε-

ρολόγιον κατὰ τὸ ἐφεξῆς ἔτος, 1778 Νοεμβρίου 15, τεμάχιον αὐτῆς τῆς ἱστορίας, περιέχον τὴν ἀφορῶσαν τὸν ἡγεμόνα εἰρημένην περιγραφὴν, ἠσθάνθη παρευθὺς τὴν πρὸς τὸν ἴδιον εὐεργέτην τοῦ Κάρρα ἀγνωμοσύνην, τὴν κατὰ πολλῶν ἄλλων δυσμενειαν, τὴν θρασύτητα, καὶ τὴν ἀναίδειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀκρίτως καταστηλιτεύων ὀλόκληρα ἔβη συνεπιπλέκει μίαν συνεχῆ ψευμάτων σειρὰν. Ὁ Εὐγένιος λοιπὸν ἀνακρίνει ὅσα ὁ Κάρρας εἰς μικρὸν τι τῆς ἱστορίας αὐτοῦ τεμάχιον ἐτόλμησε νὰ συρράψῃ ψεύδη. Ἡμεῖς ἐνταῦθα θέλομεν δημοσιεύσει ἀπόσπασμα τῆς ἀνακρίσεως ἀποτεινόμενον εἰς τὰ ἡμέτερα πράγματα, εἰς τὸ ὁποῖον παρειαίνει ὁ Κάρρας τὴν Αὐτοκρατορίσαν τῶν Ρωσσιῶν μεταχειριζομένην διὰ πολλῶν ὑποσχέσεων ὡς ὄργανα, ἐπιτηδευότατα πρὸς τὴν τῶν Γραικῶν ἐπανάστασιν, τὸν ἡγεμόνα Γκίκα καὶ τὸν ὑπουργὸν τοῦ Βεντούρη.

... Τίς ἔβλεπε πιστεύσει μίαν τόσον ἀπροσφῆ ἐκλογὴν ἀπροσφόρον τε καὶ ἀσυνητόν μὲσον ἀπὸ μίαν σφοδρὰν βασιλείαν; Μὰ, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος καὶ χωρὶς μέσα ἄλλα ἀρκετὸν ἦτον οἱ Γραικοὶ νὰ καταλάβουν, καθὼς ἐκατάλαβαν, τὴν προθυμίαν τῆς αὐτοκρατορίσης πρὸς τὴν αὐτῶν ἀπολύτρωσιν, διὰ νὰ ἀπλώσουν χεῖρας πρὸς τὸν ἐλευθερωτὴν των. Τίς δὲν ἤξευρε, ὅτι τοῦτο τὸ γινος εἶναι φύσει πρὸς φιλελευθέρων, καὶ ἔτι οὔτε ἡ τόσον πολυχρονίως αἰχμαλωσία δὲν ἰσχυρεν ἀκόμη νὰ ἐξαλείψῃ παντελῶς ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ τῆς ἐλευθερίας τὴν ἐπιθυμίαν; Τίς ἀμφιβάλλει, ὅτι οἱ Γραικοὶ, καὶ χωρὶς τῶν ἔξωθεν προτροπῶν, οὐκ ἔβη εἶχον καὶ ἔχουν πάντοτε ἰσχυρὰν τὴν βρῆσιν εἰς τὸ νὰ ἀπέσεισιν, ἂν ἦναι δυνατόν, τὴν βαρυστάτην τυραννίδα, ὑφ' ἧς κατατρύχονται; Οὐδεὶς δὲν πρέπει νὰ θαυμάσῃ, ἂν ὑποθάληται ἔτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἕνας σπιθῆρ τοῦ ἀρχαίου πνεύματος τοῦ Ἑλληνικοῦ· οὔτε θέλει εὐρεθῆ ἴσως ἄνθρωπος διακριτικὸς, νὰ ἐξενοιδίωσῃ διὰ τοῦτο τοὺς Γραικοὺς ὡς ἀνάγρτας καὶ ἀπίστους (καθὼς τοὺς ἐξενοιδίει ὁ Κάρρας) ἂν εἰς τὴν εὐκαιρίαν ὅπου ἐνόμισαν, ὅτι τοὺς ἦνοιξεν ὁ παρελθὼν πόλεμος, ἐπρωθυμῆσαν καὶ αὐτοὶ νὰ συνεργήσουν εἰς τὰ κινήματα μιᾶς δυνάμεως χριστιανικῆς πρὸς ἐπανάκτισιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτεύματος αὐτῶν, καὶ τῆς εὐσεβείας πίστεως. Κινδυνεύει οὔτε μεταξὺ τῶν τούρκων οἱ διακριτικώτεροι νὰ μὴ μέμφονται πᾶρα πολλὰ εἰς τοῦτο τοὺς ὑπακόους αὐτῶν Γραικοὺς, τοὺς ὁποίους γνωρίζουν καὶ αὐτοὶ μὲ πόσῃ βαρβαρότητι καὶ μὲ πόσῃ ἀπηνειαν καταδυναστεύουσιν. Ὁ Κάρρας μόνος αὐτὸ δὲν τὸ διακρίνει καὶ δὲν τὸ ἐγκρίνει· ἀλλ' ὅσοι φρονίμοι καὶ συνετοὶ, συμφωνοῦσιν, ἐπιτίξω, κατὰ τοῦτο μεθ' ἡμῶν. Ἄθλιον τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον χάσῃ τὴν ἐλευθερίαν! ἄθλιωτάτων ὁμως ἐκεῖνο ὅπου χάσῃ καὶ τῆς ἐλευθερίας τὴν ἐπιθυμίαν!

10. Μετὰ τὸ προϊέκτον, μὰς ἀποκαλύπτει ὁ ἱστορικὸς Κάρρας καὶ τὸν τρόπον ἐσχεδιασμένον τῆς τοῦ προϊέκτου ἐκθέσεως. Ὁ Ἀδβέντης (λέγει) ὁ Γκίκας καὶ ὁ μινίστρος αὐτοῦ ὁ Βεντούρας ἔπρεπε νὰ μεταφράσουν εἰς τὴν Γραικῶν γλῶσσαν, καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσουν τὰς ἐπιστολάς τῆς Αὐλῆς τῆς Πετρούπολεως, τὰς πρὸς τοὺς κατοίκους τοῦ Μωρέως καὶ τοῦ Ἀρχιπελάγους. Δὲν ἔβλεπεν εἰπεῖ ὁ ἀναγνώστης ἐδῶ τώρα, ὅτι ὁ Κάρρας, πρὶν ἀπεστ. θῆ. διὰ τῆς τοῦ Γραικοῦ Παπαφίλου μεσιτείας, παιδαγωγὸς τοῦ υἱοῦ τοῦ ἡγεμονος Γκίκα εἰς Ἰασκίον, συνεδρίαζεν ἐν Πετρούπολει σύμβουλος μεταξὺ τῶν

Βασιλικῶν, καὶ ἦτον συγκαίνωνος ὄλων τῶν ἐκεῖ ἀπερρήτων; Ἄς μένον εἰς ἕνα μέρος, οἱ τεὶ Ἀρχιεπελάγους οἰκίητορες, οἵτινες κατ' ἀνάγκην εἶναι πάντοτε ὑποχέριτοι ἐκείνης τῆς δυνάμεως, ἡ ὁποία θαλασσοκρατεῖ, καὶ χρέος ἔχουν νὰ ὑπακούουν, χωρὶς νὰ ἔχουν τρόπον νὰ ἀντισταθῶσιν. Ἀλλὰ τί θέλει ἀποκριθῆ ὁ Κάρρας. ἂν μᾶθῃ καὶ αὐτὸ ἐκεῖνο ὅπου ὄλοι ἤξευρασαν, ὅτι ἡ τῶν Πελοποννησιῶν δημογεραία, καὶ ἡ τῶν Μεσολογητῶν προσέτι, εἶχε προδιατεθῆ ἐκ πολλοῦ, καὶ ἔτι εἶχε καὶ ἀναφανῆ καὶ δι' ἔργων πρὶν ἀκόμη ὁ Γκίκας καὶ ὁ Βεντούρας ἀπαχθῶσιν αἰχμαλωτοὶ εἰς Πετρούπολιν. Πῶς; ποιήματα ἐδῶ βραβυδαί ὁ Κάρρας, διὰ νὰ τοῦ συγχαρῶμεν νὰ πλαττῆ πρὸς ἀρέσκειαν ἀναχρονισμοὺς, ὅχι περὶ τῶν Μηδικῶν καὶ Τρωικῶν, καὶ περὶ τῶν παλαιῶν καὶ τριπαλαιῶν Ἀρκαδικῶν (τὸ ὁποῖον ἴσως ἐπιτρέπεται εἰς μόνους τοὺς ποιητάς; πραγμάτων, ἀλλὰ περὶ συμβεβηκότων νεαρῶν ἔτι καὶ προσφάτων, τῶν ὁποίων ζῶσιν ὀπτηρῆς τε καὶ φραστῆρες εἰσέτι καὶ καθ' ἡμᾶς πολλοὶ, οἱ καὶ παθόντες; καὶ δρᾶσαντες; Πλὴν ἄς συγχαρῶμεν καὶ τὸν ἀναχρονισμὸν, καὶ ἄς ὁμολογήσωμεν ὅτι, ἀφ' οὗ οἱ ἀπὸ Βουκουρεστίου ἀπαχθέντες (ὁ Γκίκας, καὶ ὁ Βεντούρας) ἔβησαν εἰς Πετρούπολιν, τότε δὴ τότε ἐγένεον αὐτοὶ τὰ ἔργα, δι' ἃν ἐκινήθη ὁ τῶν Γραικῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα σεισισμός; Τί συνέργησαν (παρακαλῶ) ἡ τί διέπραξαν ὁ Γκίκας καὶ ὁ Βεντούρας εἰς τοῦτο; Δὺς τίνα (λέγει ὁ ἱστορικὸς) τὸ μὲν, ὅτι μετὰφρασαν τὰ Ρωσικὰ γράμματα, τὰ πρὸς τοὺς Πελοποννησίους, τὸ δὲ, ὅτι καὶ τὰ ἐπιβεβαίωσαν. Πῶς; εἶχον χρεῖαν μεταφραστῶν ἐν Πετρούπολει οἱ Ρῶσοι, καὶ περιέμενον νὰ εἰδῶν εἰς αὐτούς; ὁ Γκίκας καὶ ὁ Βεντούρας ἀπὸ Βουκουρεστίου αἰχμαλωτῆται; ὁ Γκίκας καὶ ὁ Βεντούρας μεταφρασταί, οἱ ὁποῖοι τὴν Ρωσικὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ μεταφράσουν, οὔτε τὴν ἤξευραν, οὔτε τὴν ἔμαθαν; Πῶς; ἡ Ρωσικὴ Αὐτοκρατορία χρεῖαν εἶχε νὰ μεταχειρισθῆ τὸ χεῖρι ἐκεῖνο ὅπου δουλοκωτων ἐδῆσε, διὰ νὰ ἐπιγράψῃ καὶ νὰ ἐπισφραγίσῃ τὰ πρὸς τοὺς Πελοποννησίους προβλήματα τῆς; καὶ ἐχρητάζοτο ἡ Αὐτοκρατορία τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῶν γραμμάτων αὐτῆς; νὰ τὴν λάβῃ παρὰ τῶν Βλαχῶν, διὰ νὰ ἔχη τὸ ἀξίπιστον; ἢ τοῦ Κάρρα κάρρα δὲν ἦτον βεβαίωτατα εἰς τὸν τόπον τῆς, ὅταν τα ταῦτα ἐγράφεν.

11. Ἄς ὑποφέρωμεν ὁμως νὰ ἀκούσωμεν τὸν ἱστορικὸν μὰς ἀναφέροντα καὶ τὰ ἀκόλουθα. Ὁ μὲν Βεντούρας (λέγει) ἔπεισε τὴν Αὐτοκρατορικὴν Αὐλὴν νὰ ζητήσῃ παρὰ μόνου τοῦ Γκίκα τὴν τῶν πρὸς τοὺς Πελοποννησίους γραμμάτων ἐπιβεβαίωσιν· ἔπεισε τὸν Γκίκαν νὰ ἐπιβεβαίωσῃ αὐτὰ τὰ γράμματα μόνος αὐτός. Πολλὰ εὐκολοπίστος εἶναι (ἕνα μὲν δὲν ἄλλο εἶπω) ὁ Κάρρας πιστεύων ἐκεῖνον ὅπου ἐδιηγήθη τὰ ταῦτα εἰς αὐτόν, ἂν αὐτός δὲν ἦναι τῶν τοιούτων ὁ ἐφευρετής ὁ πλάστης! Ἐπειτα τὰ γράμματα πέμποντα παρὰ μοναχῶν Γραικῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Καὶ διατὶ παρὰ μοναχῶν, εἰς καιρὸν ὅπου ἦτον ἀπανταχῶθεν τοῖς πᾶσιν ἠνεωγμένη ἡ εἰς τὴν Πελοπόννησον πρόσδος; καὶ προσωρμιζόντο ἐκεῖ ἀκωλύτως ναυτικοὶ στόλοι; καὶ περιήρχοντο ὀλόκληραι στρατιαί; Καὶ παρὰ τίνων δὲ μοναχῶν; τίνες μοναχοὶ Γραικοὶ εὐρέθησαν ἐν Πετρούπολει, ὅταν ἐκεῖ ὁ Γκίκας ἔβησαν; ἕνας Ἀγιορείτης; ἀλλ' αὐτός ἐπέμπεθη εἰς τὰ Ρωσικὰ καράβια ἐφημέριος, ὅστις καὶ ἀπέθανεν. Ἄλλος μετὰ ταῦτα εἶδον, Καϊσαριμ; πρωτοσύγκελος τοῦ Οὐγκροβλαχίας; Ἄλλ' αὐτός μείνας ἐπὶ πρῶτον ἐν Πετρούπολει μετὰ τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ, ἐπέστρεψε κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν Βλαχίαν, ὅπου καὶ μετ' ὀλίγων ἐπρωβέβασθη Ῥωμνίκου ἐπίσκοπος. Καὶ τὸ κεφάλαιον, ὅταν οἱ δύο αὗτοι μοναχοὶ εὐρέθησαν ἐν Πετρούπολει, ὁ τῆς Πελοποννήσου στασιασμός; καὶ ἡ κίνησις ἐτρέφεν ἤδη εἰς τὰς πλατείας τῆς πόλεως ἐκείνης περιβυλλόμενος.

12. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν γραμμάτων, τῶν ὑπὸ μὲν τοῦ ἡγεμόνος Γκίκα ἐπιβεβαιωθέντων, διὰ δὲ τῶν Γραικῶν μοναχῶν (ὡς λέγεται) ἀποσταλέντων, εἶναι

καὶ αὐτὸ τῆς τοῦ ἱστορικοῦ Κάρου κάρας ἀξίον ἐπιγνήνῃμα. Τί ἐκατέρωθσαν αὐτὰ τὰ γράμματα; Ἐκατέρωθσαν τοῦτο· ἀφ' οὗ ὁ Ῥωσσοῦς στόλος ἐβάρησεν εἰς τοὺς ὄρους τοῦ Ἀρχιπελάγους, εὐθὺς οἱ Δουλιζινιώται (λέγει) ἐπανάστησαν κατὰ τὸν Τούρκον. οἱ Δουλιζινιώται ἐπανάστησαν κατὰ τὸν Τούρκον! οὐά! ἴδον τὸ ἐναντίον, οἱ Δουλιζινιώται, ὡς Τούρκοι, ὤρμησαν κατὰ τὸν Χριστιανῶν. Οἱ Δουλιζινιώται πειρατεύοντες ἐσκόλλεσαν ὡς ἀποστάτας τοὺς τάλαιπώρους Πελοποννησίους, ἐπειτα τοὺς ἐπωλεῦσαν ἐνθεν κἀκείθεν εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου πελάγους, εἰς τὴν Ἠπειρον, εἰς τὴν Λιπὴν Ῥωμανίαν, εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ἢ ὅπου ἄλλου ἠδύνατο. Οἱ Δουλιζινιώται, καθὼς καὶ ἄλλοι Ἀλεβανίται Τούρκοι, ἐλεπήατοσαν τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ ἐν Μεσογείῳ, καὶ Ἀνατολικῷ δυστήνους Γραικοὺς, καὶ κατὰ κράτος τοὺς ἠράνισαν· οἱ Δουλιζινιώται τῶς συνήθρυσαν δυνάμεις καὶ ναυτικὸν ὑπὲρ τῶν ὀμοσθησῶν Τούρκων κατὰ τῶν πολεμούντων Ῥώσων, ὅφ' ὧν τῶς καὶ ἐγγὺς τῆς Πάτρας κατεναυμαχῆθησαν καὶ κατετροπώθησαν. Ἀδύνατον ἄνθρωπος εἰς διηγήσειον σύγγραμμα νὰ διηγηθῆ περιεστέρα ψεύματα ἀπὸ τὸν ἱστορικὸν μας Κάρου. Ὁ Ἡρόδοτος, ἂν συνέγραφε ψευδῆ πολλά, τὰ συνέγραψεν ὅμως ὡς μυθολογήματα παλαιά, καὶ παρὰ τοῦ χυδῆν ὄχλου περιρδόμενα καὶ πιστευόμενα· ὁ Κτησίας, ἂν ἐπλάσεν ἀπίθανα, τὰ ἐδιηγήθη ὅμως ὡς εἰς πορρωτάτω ἀποκισμένας γαίας καὶ χώρας θαυμασίως συμβαίνοντα· ὁ Λουκιανός, ἂν ἐπερίγραφε πολλὰ τερατώδη καὶ ἀνυπόστατα, τὰ ἐπαράστησεν ὡς εἰρῶν πρὸς ἔλεγχον τῶν ἐν ταῖς ἱστορίαις ἀναισχύτως ψευδολογούντων, ὅθεν ἐπέγραψε καὶ τὸ κριτικὸν ἐκείνου σύνταγμα, κατ' ἀντίφρασιν, περὶ ἀληθεῦς ἱστορίας· καὶ προαιμάζων ὁμοιογεί τὴν σκοπὴν, ὅτι ἐπιχειροῦνται ἐπιτήδες νὰ ψευδολογήσῃ. Ὁ Κάρου μόνος ἐτόλμησε νὰ ψευσθῆ, διατεινόμενος ὅτι ἀληθῆ γράφει, καὶ εἰς πράγματα ὅπου ἔγειναι εἰς τὰς ἡμέρας μας, καὶ συνέθεσαν ἔμπροσθεν εἰς τὰ ἑμμάτά μας.

13. Ἐπὶ τοῖς οὗτοι σαδροῖς θεμελίαις, ἀ προκατέβαλεν, ἐπιτιθεῖς ἀρμολοῦσαν τὴν κορωνίδα, ἐπιφανεὶ ὁ ἱστορικὸς Κάρου· καὶ τοιούτου (λέγει) ἐστάθη τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς τῶν Ῥώσων, καὶ τῆς ἀπιστίας τῶν Γραικῶν. Θαυμαστά! κατονειδίξει τοιούτοτρόπως ὁ λογιώτατος Κάρου δύο ὁλόκληρα ἔθνη, τὸ ἔθνος τῶν Ῥώσων, καὶ τὸ ἔθνος τῶν Γραικῶν. Κατηγορεῖ τῶν μὲν Ῥώσων, πολιτικὴν πανουργίαν· τῶν δὲ Γραικῶν, ἀνταρσίαν ἀγνώμονα. Οἱ Ῥώσοι δηλαδὴ ἐπολιτικεύθησαν εἰς τὸν παρελθόντα πόλεμον, ἐπιχειροῦσάντες, μὲ τὴν κίνησιν τῶν Γραικῶν, νὰ βιάψωσαν τοὺς Τούρκους· οἱ Γραικοὶ, ὑπακούσαντες εἰς τὰς δολερὰς προτροπὰς τῶν Ῥώσων, ἐφάνησαν ἀντάρται τολημεροὶ, ὑψηλοὶ ἀπίστοι, δούλοι ἀγνώμονες πρὸς τοὺς ὀθωμανοὺς τοὺς κυρίους αὐτῶν. Ἰσάν νὰ μὴν ἦτον συγκεχωρημένον εἰς τοὺς Ῥώσους, εἰς ἓνα πόλεμον ἤδη κεκρυμμένον, νὰ ἐπιχειρισθῶσι νὰ βιάψωσιν, αἰωδιόποτε τρόπον δυνηθῶσι, τοὺς πολεμίους καὶ ἀπίστους Τούρκους, καὶ νὰ ἐσπθῶσιν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον τοὺς τυραννισμένους καὶ ὀμπίστους Γραικοὺς· ἰσάν νὰ μὴν ἦτον ἐπιτετραμμένον εἰς τοὺς Γραικοὺς τὸ νὰ ὀρεχθῶν, καὶ νὰ ἐπιβυμῆσιν, εἰς πᾶσαν δοθεῖσαν εὐκαιρίαν, τοῦ ἰδίου πολιτεύματος καὶ τῆς ἐαυτῶν θρησκείας τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἀπὸ ἓνα γένος μέγα, ἐνδοξον, ἰσχυρὸν, φιλικὸν, καὶ ὀμπίστον νὰ τὴν ἐλπίσων. Τί νὰ εἴπωμεν ἡμεῖς εἰς τὸν Κάρου; . . . Ἀλλὰ καὶ τί ἄρα γε θέλουσιν εἰπεῖ ἀκούσαντες ἐκεῖνο τὸ μεγαλοφυὲς αὐτοῦ ἐπίφωνμα; τί θέλουσιν εἰπεῖ, ἐπὶ τῶν παρεσῶν περιστάσεων ἐξ ἐνὸς μέρους οἱ Γάλλοι, ἐκ τοῦ ἄλλου οἱ Ἀμερικανοὶ; ἀγκαλὰ καὶ φαίνεται νὰ ἔχη διαφορὰν μεγάλην καθ' ἑκάτερον, δικαίωμα πρὸς δικαίωμα, καὶ ἀποστασιν σχεδὸν τοσούτην, ὅσον οὐρανὸς ἀπὸ ἐστὶ γαίας.

A. M.

συγγραφείσα παρὰ Ἐπιφανεῖου διδασκάλου ἐκ τῆς αὐτῆς νήσου.

Ἔστι ἡ Σκιάθος νῆσος ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἀνομαζομένη ἴσως τοιῶσδε ἀπὸ τῆς σκιάς τοῦ γειτνιαζόντος ὄρους Ἄθω, ἢ βάλλει ἐπὶ σταδίουσ τριακοσίους, κατὰ τὸν Βυζάντιον Στέφανον καὶ οὕτω μὲν ἡ νῆσος λαβοῦσαν δοκεῖν τὴν κλίσιν, ἀφ' ἧς καὶ ὁ οἰκῆτωρ παρωνυμεῖται Σκιάθιος, ὡς ὁ αὐτὸς Στέφανος εἰς τὰ ἐθνικὰ αὐτοῦ μαρτυρεῖ.

Κεῖται δὲ πρὸς τῇ Εὐβοίᾳ νήσῳ ἀπέχουσα ἐκατέρωθεν Δημητριάδος καὶ Σκοπέλου σταδίουσ ἐννεά· τῷ δὲ μεγέθει μικρὰ, τριάκοντα μιλίων ἰταλικῶν περιφέρειαν ἔχουσα, κατὰ τὸν Γεωγράφον Μελέτιον· ἀλλ' ἡ χώρα εὐγεωσ, ἀέρι ὑγιεινῷ περιεχομένη καὶ δάτεσι κομῶσα, καὶ ἐρίθουσα καρποῖς παντοδαποῖς, καὶ οἴνου μάλιστα γεννητικῇ καλλίσου.

Πλεῖστον δ' εἰς γεωργικοὺς καρποὺς ἐπέδωκεν ἂν, εἶγε καλλιεργείας παρὰ τῶν οἰκούντων μετήλαχεν· ἀλλ' ἀπέχθως ἔχει πρὸς γεωργίαν τὸ γένος τῶν οἰκούντων,

Τὸ πάλαι δὲ ἡ νῆσος ἐκαλλιεργεῖτο, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Φιλίππου λόγῳ μαρτυρεῖ, ὑποτιθέμενος τοῖς Ἀθηναίοις, ὅτι ἦν ἐπιτηδεία εἰς το παραχειμάσαι τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων ἐν αὐτῇ διὰ τὸ κάλλισον λιμένα ἔχειν καὶ διὰ τὸ σῖτον ἐκεῖ πεφυκέναι πολλὸν καὶ ἰκανὸν θρέψαι στόλον πολεμικὸν, ὅτε ἤθελον μάχεσθαι Φιλίππῳ τῷ Μακεδόνι, σύμμαχον ἔχοντες τὴν νῆσον ἐν ἐκείνῳ τῷ πολέμῳ, ὡς καὶ Ἀἴμων, καὶ Πεπάρθητον, καὶ ἄλλας πολλὰς πόλεις συμμαχίδας.

Ὅτι δὲ τοπάλαι λαμπρὰ μὲν ἦν ἡ νῆσος, μαρτυρεῖ τάτε σωζόμενα λείψανα τῶν φαινομένων ἐτι λαμπρῶν οἰκοδομῶν, καὶ τῶν ἀνακαλυφθέντων κατὰ καιρὸν ἐπιγραφῶν, δι' ὧν δείκνυται, ὅτι ἡ νῆσος ἔσχε διοίκησιν ὁμοίαν ταῖς Ἀθήναις κατὰ φυλάς διηρημένην, καὶ Βουλὴν καὶ Δῆμον συνιστώσα, καὶ πόλιν, καὶ ἀκρόπολιν ἔχουσα, τὴν μὲν Ἄνθην, τὴν δὲ Λίτην ὀνομαζομένην (1), στρατιωτικὸν τε, καὶ ναυτικὸν, καὶ ἐν πολλοῖς μέρεσι φρούρια, καὶ τεῦχος διαμπερές χωρίζον ταύτην.

Φίλιππος δὲ ὁ Μακεδὼν ἀριστεύσας κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἐν ἐκείνῳ τῷ πολέμῳ, ἐγειρόμενος καὶ κατὰ τῶν συμμαχίδων ταῖς Ἀθηναίας νήσων, κατέστρεψε πολλὰς, καὶ κατεδαφίσας τότε τὴν πόλιν

(1) Ὅλα ταῦτα πρέπει νὰ ἐπισηρῶσιν ἐπὶ τῶς ἀρχαίας μαρτυρίας.

ταύτην τῆς νήσου, καὶ ἀρόπολιν, μετὰ τῆς Πεπαρίθου, ὡς ὁ Γεωγράφος ἰσορεῖ Μελέτιος.

Ταῦτα δὲ διεξελθόντες, φέρε διαλάβωμεν καὶ τὰς κατὰ τοὺς διαφοροὺς καιροὺς μεταβολὰς, ἃς ἔλαβεν ἡ νῆσος. Αὕτη γὰρ μετὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀρχὴν Ῥωμαίοις φαίνεται ὑπεῖξαι μετὰ πάσης τῆς Ἑλλάδος, ὡς μαρτυροῦσιν αἱ εὐρεθεῖσαι ἐπιγραφαί· κἀντεῦθεν Ῥωμαίοις εὐσεβοῦσι μέχρι τῶν ὑσέρων χρόνων τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας. Κλονιζομένης τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ τυφῶνος τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ σκοτοδεινιάζουσης τέως, καὶ τὰ λοιπὰ πνεύσεως, τότε ἔνετοὺς ἰσχύρηται εὐκαιρίας δραξαμένους ἀφελεῖν πολλὰς τῶν νήσων τῆς τῶν Ῥωμαίων δεσποτείας, Πελοπόννησον δηλαδὴ, Κύπρον, Κρήτην, Ῥόδον, Εὐβοίαν τε καὶ ἄλλας τῶν Κυκλάδων μετὰ καὶ τῶν ἄλλων καὶ τὴν Σκιάθον. Ἀλλὰ κρατησάντων τοῦπαιτα τῶν Ὀθωμανῶν αὖθις οἱ ἔνετοὶ διὰ δέκα καὶ ὀκτὼ ἡμερῶν πολιορκίας ἐπὶ συνθήκῃ εἰλήφασιν, καὶ τοὺς ἐκεῖσε οἰκοῦντας τότε Ὀθωμανοὺς, ἀλλαχθὲν εἶασαν ἀπελθεῖν, οἰκήσαντες εἰς τινα τόπον τῆς Μαγνησίας γῆς, Λεχώνια ὀνομαζόμενον, ὅπουγε μέχρι τοῦδε διατελοῦσιν οἰκοῦντες οἰούτων ἀπόγονοι (2).

Μετὰ δὲ, Ὀθωμανοὶ πάλιν κατέσχον τὴν νῆσον, Μπαρπαρώσσα τινὸς λεγομένου ἀρχηγούντος καὶ ἀξίαν ἔχοντος ναυάρχου, ἐξ ὅτου μέχρι τῆς σήμερον κατακρατοῦσι ταύτην οἱ βάρβαροι.

Εἰσι δὲ καὶ εὐρεθεῖσαι ἐπιγραφαὶ ἐν Μαρμάροις αἰδε·

ΤΟΝ ΜΕΓΙΣΤΟΝ ΚΑΙ ΘΕΙΟΤΑΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ
ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΤΡΑΪΑΝΟΝ ΑΔΡΕΙΑΝΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝ
Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΑΠΟ ΠΑΤΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ
ΜΝΕΙΑΣ ΧΑΡΙΝ.

Ἐ τ έ ρ α.

ΤΟΝ ΜΕΓΙΣΤΟΝ ΚΑΙ ΘΕΙΟΤΑΤΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ
ΣΕΒΗΡΟΝ ΣΕΜΠΤΙΜΙΟΝ ΠΕΡΤΙΝΑΚΑ
Η ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΟΣ ΣΚΙΑΘΙΩΝ
ΕΠΙΜΕΛΗΣΑΜΕΝΟΥ ΥΑΚΙΝΘΟΥ ΠΙΣΤΟΥ
ΑΝΘΗΣ ΗΡΕΕ ΕΠΩΝΥΜΟΥ ΑΡΧΗΣ.

(2) Ἴσως τὸ 1470 ὅτε ὁ Μωάμεθ κατέχουσαίσε τὴν πλησίον Εὐβοίαν, ἀλλὰ περὶ τούτου οἱ συγγραφεῖς δὲν ἀναφέρουσι τίποτε.

Εὐρέθη δὲ καὶ πρὸς δέκα χρόνων εἰς λίθος τετράγωνος ἔχων ἑνὰ ἔφιππον ἄνδρα καὶ τοιαύτην ἐπιγραφὴν.

ΖΩΠΥΡΟΣ ΘΕΙΟΣ ΑΡΧΩΝ.

Τοῦτο δὲ ἐλήφθη παρὰ τινος ἀνθρώπου τοῦ διερμηνέως τῶν Ὀθωμανῶν. Ἐν δὲ τῷ παρελθόντι ἔτει 1800 εὑρήται ἕτερος λίθος τετράγωνος, ἔχων δύο γυναῖκας γλυπτὰς ἑλληνικοῖς ἱματίοις ἡμφιασμένας, ὁμοίας ταῖς Χάρισι τῇ ὠραιότητι τοῦ σώματος, καὶ τῷ σεμνῷ τῶν ἐνδυμάτων, καὶ τοιαύτην ἐπιγραφὴν·

ΔΑΦΝΗ ΚΛΕ ΣΚ ΧΑΡΙΤΩ
ΚΡΙΤΩ ΙΜΕΩΝΟΣ ΑΘΙΑ ΝΟΣ
ΡΕΑ.

Τὸ δὲ νόμισμα τῆς νήσου ἦν τοιοῦτον, ὡς εὑρήται· ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους Ἑρμῆς μετὰ τοῦ κηρυκείου, ἐκ τοῦ ἄλλου ἐπιγραφὴ Σκιάθων.

Αὗται αἱ περὶ Σκιάθου ἱστορικαὶ εἰδήσεις ἐπέμψθησαν πρὸς τὸν Ἐφορον τοῦ Μουσείου ὑπὸ τῆς Δημογεροντίας τῆς νήσου ἐκείνης, ἥτις τὸν παρεκάλει νὰ τὰς δημοσιεύσῃ. Τὴν ἀξίεπαυον ταύτην ἐπιθυμίαν ἐκπληροῦμεν τώρα. Μολοντοῦτο παρεκβάσεις τινὰς, καὶ προίμια μὴ συντελούντα εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ἐκρίνομεν εὐλογον, ἢ ἀποβῶμεν, ἀναπληροῦντες τὰς ἀφαιρέσεις ταύτας μὲ τινὰς ἄλλας εἰδήσεις, τὰς ὁποίας ὠφέλιμον νομίζομεν νὰ ἐπισυναψώμεν.

Ἡ Σκιάθος δίπολις καὶ λιμὴν (Σκύλαξ Περιπλ.) ἀπέχει τοῦ ἔθους Ἄθω 15 μίλλια, κατὰ τὸν Ἱεροκλῆα. Κακῶς ὁ Ησύχιος τὴν ἀριθμεῖ μεταξὺ τῶν Κυκλάδων. Περὶ τῆς θέσεώς της ὁμιλεῖ καὶ ὁ Ἀπολλώνιος περιγράφων τὸν πλοῦν τῶν Ἑργοναυτῶν.

ἔδυε δὲ Σηπτικὸς ἄερη
Φαίνεται δ' εἰναλίη Σκιάθος, φαίνοντο δ' ἄπωθεν
Πειρεσται, Μάγνησα (Α', σ. 582)

Τὸ ὄνομα αὐτῆς δύναται νὰ παραγῆ ἐκ τοῦ Σκιά, πολίχνηον Εὐβοίας (Στεφ.) καὶ ἡμεῖς ἐξεύρομεν, ὅτι μετὰ τοὺς Πελασγοὺς κατοίκησαν τὴν νῆσον οἱ Καλκιδεῖς, ἔθνος τῆς Εὐβοίας.

τὴν Σκύρον δὲ καὶ
τὴν Σκιάθον ἐκ Θράκης διακάντες, ὡς λόγος,
Πελασγιστάι, πάλαι δὲ ἐρήμους γενομένας
Αὐτὰς ἀπάσας Καλκιδεῖς συνώκησαν. (Σκύμωνος, σ. 582)

Ἐξ μίλλια περίπου μακρὰν τῆς Ἰσοπέλου πρὸς δυσμὰς, διαχωρίζεται προσεῖτι αὐτῇ ἢ τινος πορθμοῦ, καὶ δώδεκα μίλλια πρὸς ἄρκτον ἀπέχει τῆς Εὐβοίας, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Στέφανος καὶ ὁ Σουίδας τὴν λέγουσιν νῆσον Εὐβοίας, μολοντοῖ ὀρθώτερον ὁ Στράβων Θ', 43) πρώτην θέτει αὐτὴν μεταξὺ τῶν ἐν ὀνόματι νήσων, αἱ ὅσαι προκίονται τῶν Μαγνητῶν. Καὶ τῷ ὅτι, ἔτιαν τις πρὸς ἄρκτον εἰσέρχεται εἰς στεῖναι τι ἔσχη

πρατισμένον ἀριστερόθεν ἐκ τῶν παραλίω τῆς Μαγνησίας, καὶ δεξιόθεν ἐκ τῆς Σκιάθου.

Κινούμενος ὁ στόλος τοῦ Ξέρξου ἐκ τῆς πόλεως Θέρμης κατὰ τῆς Ἑλλάδος, δέκα πλοία διεύθυνε πρῶτον πρὸς τὴν Σκιάθον, ὅπου ἐνανμάχθησαν μὲ τρία Ἑλληνικά, μεταξύ τῶν ὁποίων τὸ τοῦ Αἰγινήτου Πυθίου τοῦ Ἰσχυροῦ ἔδωκε δαίγματα ἀξιοθαυμάσου ἀνδρίας. Ἐκράτουν τότε τῆ: νῆσος εἰ Ἕλληνες, παρὰ τῶν ὁποίων ἔβησαν τὸ ἔργον διὰ πυρσῶν εἰ ἄλλοι εἰ ἐπ' Ἀρτεμισίον στρατοπεδεμένοι. Τὰ εἰρημμένα τῶν βαρβάρων πλοία, ὑπὸ τοῦ Σκυρίου Πάμωνος ἐδηγούμενα, ἐπέθηκαν εἰς τὴν μεταξύ Σκιάθου καὶ Μαγνησίας κειμένη ὑφαλον πέτραν, ἥτις καὶ Μύρμηξ ἐκαλεῖτο, λίθινον στήλην διὰ τὴν χρησιμεύσει ὡς σημεῖον εἰς τὸν στόλον, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κεκαλυμμένου ἐκείνου κινδύνου (Ἡρόδοτ. Η', 181, 182, 183).

Τὴν νῆσον ταύτην, εἰς τὸν κατὰ Φιλίππου πόλεμον, παρεκίπει ὁ Δημοσθένης τοὺς Ἀθηναίους (κατὰ Φιλίπ. Α'). νὰ καταλάβωσιν ὁμοῦ μὲ τὴν Ἀἴημον καὶ Θιάσον, διὰ τὴν νὰ ἑχεμιάσουσιν ἐκεῖ, ὡς ἔχρυσαν ἀσφαλὴ λίμναι, καὶ αἶτον καὶ πάντα τὰ τοῦ στρατεύματος ἀναγκαῖα παρέχουσαν. Ἦθελον εὐρεῖ αὐτοῦ κατ' ἐξοχὴν καλὸν οἶνον, τὸν ὁποῖον Σπράτις ὁ κομμάκος, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου (βιβ. Α'), ἐπαινεῖ οὕτως:

Οἶνος κοκκίζει τοῖς ὀδοιπόροις πιεῖν,
Μέλας Σκιάθιος ἴσον ἴσῳ κεκραμένος.

Ὁ τελευταῖος τῆς Μακεδονίας Φίλιππος πολεμῶν κατὰ Ῥωμαίων, Ἀττάλου καὶ Ἀθηναίων, διατάζει νὰ καύσωσι καὶ νὰ φθεῖρωσι τὴν πόλιν τῆς Σκιάθου, διὰ τὴν νὰ μὴ ἤθελον γείνει λεία καὶ ἔρημιον τοῦ στόλου τῶν ἐχθρῶν του· ἀλλ' αὐτοὶ περιπλέοντες ὤρμησαν ἐκεῖ μὲ τὰ πλοῖά των, καὶ εἰ ἱππεῖς περιερχόμενοι τοὺς ἐσπαρμένους ἀγροὺς μετέφερον εἰς αὐτὰ καὶ αἶτον καὶ πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ εὐρωσιν ἀναγκαῖον, μελονόντι ὀλίγα ἐναπελείφθησαν, καὶ εἰ Σκιάθιοι ἀναξίως ἔπαθον τοιαύτην ζημίαν (Tit. Liv. Δεκ. Δ', βιβ. 1). Εἰς τὴν Σκιάθον ὑπῆγε καὶ ὁ Ἀντίοχος, ὅτε μετὰ Φιλίππου καὶ Αἰτωλῶν κατὰ Ῥωμαίων συνεμάχησεν, ὅπου συλλέξας τὰ πλοῖά του, ἐκείθεν πρὸς Δημητριάδα ἀπέπλευσε (Tit. Liv. Δεκ. Δ', βιβ. 4).

Ὁ Μιθριδάτης πολεμῶν τοὺς Ῥωμαίους ἐπέμψε στόλον ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Μητροφάνους διὰ τὴν κυριεύσει τὴν Εὐβοίαν, τὴν Δημητριάδα καὶ τὴν Μαγνησίαν· καὶ ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ μέρη δὲν ἐδέχοντο τὰ τοῦ Μιθριδάτου, ἐληλάτισεν αὐτὰ, καὶ κατέστησε ταμειὸν τῆς λείας τὴν Σκιάθον. Τότε Βρύττιος Σούρας, πρεσβευτὴς ὢν Κ. Σεντίου, στρατηγῶ τῆς Μακεδονίας, ἐπῆλθεν ἐναντίον τοῦ Μητροφάνους, καὶ νικήσας αὐτὸν ἐξουσίασε τὴν νῆσον, ὅπου ἐκρέμασε δούλους τινὰς τῶν πολεμίων, τῶν δὲ ἐλευθέρων ἀπέτεμε τὰς χεῖρας (Ἄπαν. Μιθριδ. 29).

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀπορίας ἄξιον ἂν αὐτὴ ἡ νῆσος ὑπὸ τοσούτων δυστυχίων πολεμωμένη ἔγενεν ἀκολούθως ἀσήμαντος· ὅθεν ὁ Σένεκας ἀριθμεῖ αὐτὴν μὲ τὴν Σέρφιον καὶ Γύζρον, καὶ τὰς τρεῖς ταύτας τᾶτις μεταξύ τῶν ἐρήμων τόπων καὶ τῶν τραχυτάτων νήσων (Consol. ad Helv.).

Τὴν νῆσον ταύτην ὑποκειμένη μὲ τὴν ἐπίλοιπον Ἑλλάδα εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκυρίευσαν τὸ 1265 Ἀνδρέας καὶ Ἰεσομίας τῶν Γκίζων, δι' ἀδείας τῶν Ἑνετῶν, τῶν ὁποίων ἀνεγνώριζον τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν (alto dominio) (P. Just. Hist. Ven. L. II). Ἐπειτα δὲ ὑπετάχθη κατὰ κράτος εἰς τοὺς Ἑνετοὺς τὸ 1538· καὶ καθ' ἐν καιρὸν ὑπὸ Ἰερωνόμου τοῦ Μέμμου ἐδικαιεῖτο, ἐκράττησε πολεμίσκας τῆς νῆσου ὁ Βαρβαρώσας· ἐπειδὴ, ἐν ᾧ ὁ Μέμμος ἀνθίστατο καὶ ὁ ἐχθρὸς ἐπροσπάθει νὰ τὸν βιάσῃ παντοίῳ τρόπῳ νὰ ὑποκύψῃ, συνέπεσε νὰ πληγωθῇ ὑπὸ ἐχθρικοῦ τοξου,

καὶ οἱ κατ' αὐτὸν θηριωδῶς φονεύσαντες αὐτὸν κείμενον πληγωμένον, μὴ σπονδία καὶ μηχανὰς ἀνέστην τοὺς Ὀθωμανοὺς ἐκουσίας εἰς τὸ φρούριον. Ἄλλοι βραβεύοντες ἄξιος τὴν πρεθεσίαν ἐβούλευσαν καὶ αὐτοὺς ἀπανταῖ (Sagr Mem Ist. de Mon. Otto. L. V).

Ἐπὶ τὸν Αὐτοκράτορον τῆς Σκιάθου ἦτο πολιτικὸς μέρος τῆς Θεσσαλικῆς ἐπαρχίας, ὑφ' ἐνὸς ἡγεμόνος διακυριεμένη (ἱεροκλ. Συνεκδ.), καὶ ἀκαλοιαστικός· ὑπέκειτο καὶ ὑποκαίεται ἔτι εἰς τὸν τῆς Λαρίσσης Μητροπολίτην. Πρὸς τὰ τέλη τῆς τρίτης δεκαδῆς τοῦ ἑαυτοῦ αἰῶνος ἦτον ἐπίσκοπος αὐτῆς ὁ Δημήτριος, ὅστις μὲν δεχόμενος τὴν παρὰ τοῦ Κλήρου γεννημένη ἐκκλησίαν διορίζουσαν Μητροπολίτην Λαρίσσης τὸν Στέφανον, παρουσίασε κατ' αὐτοῦ ἀγωνίην εἰς τὸν Πατριάρχην Ἐπιφάνειον, θέλων ἴσως νὰ συνεγρήσει ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου τινὸς πρεσβυτέρου Σκιάθου, ὑπεψηφίον ὄντα, μὲν μὲ τὸν Στέφανον. Τὸ 1721 ἦτον ἐπίσκοπος τῆς νῆσου Ἰωσήφ τις (Le Quien, Oriens Chr. T. II, p. 106 καὶ 123).

Τοσαῦτα τουλάχιστον εὐρίσκει εἰς τὰς ἱστορίας· ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς δὲν ἀναφέρεται ὅτι τὸ 1600 οἱ Ἑνετοὶ ἀνεκτίσαντο τὴν νῆσον, καὶ ὅτι τότε ἐχάσσαν τὸ φρούριον τὸ ἐπωνομαζόμενον Ἅγιος Γεώργιος, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Μελέτιος (Γεωγρ. Τ. Γ. σελ. 13). Τὸ 1600 οἱ Ἑνετοὶ εἶχον εἰρήνην μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν· ἂν δὲ συνεθεῖ ὅτι ἐπιβεβαιοῖ ὁ Μελέτιος, πρέπει νὰ συνέβη τὸ 1688, ὅταν οἱ Ἑνετοὶ, ἀνακτισάμενοι τὴν Πελοπόννησον καὶ διαφόρους ἄλλας νήσους, ἐπεχείρησαν νὰ κυριεύσωσι καὶ τὴν Εὐβοίαν, ἢ καλλίον τὸ 1698, ὅτε, ὡς βαλασσοκράτορες, περιελθόντες διαφόρους νήσους, ἕως τῆς Λήμου καὶ τῆς Τενέδου, ἐληλάτισαν αὐτὰς καὶ ἐδαρσελόγησαν.

Αἱ δύο παρὰ τοῦ Ἐπιφανεῖου ἀναφερόμεναι ἐπιγραφαὶ ἀναγινώσκονται προσετι εἰς μίαν τῶν σημειώσεων τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ εἰς τὴν Γεωγραφίαν τοῦ Μελετίου εἰς μὲν τὴν πρῶτην μὲ τὴν διαφορὰν ταύτην « Ἀγαθὴ Τύχη· Τὸν μείζονα καὶ Θεωτάτον Αὐτοκράτορα Σεπτίμιον κ.τ.λ. » εἰς δὲ τὴν δευτέραν « ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπὸ πατρὸς Φιλίππου Φίλιππος Ἀζίνιους. » Αἱ ἄλλαι δύο ἐπιγραφαὶ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἰδιοῦ λίθου ὑπὸ πλέον γεγυμνασμένου ὀφθαλμοῦ. A. M.

Γ.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ.

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ.

Περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν λοιπῶν ζῶων διαφορᾶς.

Ὁ ἀνθρώπος ἐπέχει εἰς τὴν κλάσιν τῶν γαλακτοτρόφων ζῶων ἰδιαίτερον γένος, καὶ πλησιάζει εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ μορφήν τοῦ σώματός του τὰ τετράχειρα ζῶα, μάλιστα τοὺς πιθήκους, καὶ μετὰ τῶν τούτων τὸν ὀνομαζόμενον Σάτυρον (Simia Satyrus, Orang-Utang). Οἱ παλαιότεροι φυσιολόγοι, καὶ αὐτὸς ὁ Λινναῖος δὲν ἐγνώριζον ἀκριβεῖς διαφορὰς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν πιθήκων· καὶ οἱ ἀνθρώποι, πιστεύοντες τὰς μυθώδεις διηγήσεις πολλῶν περιηγητῶν, ἐνόμιζον πολλὰ ὅμοιον τὸν ἀνθρώπον μὲ τοὺς πιθήκους. Οἱ νεώτεροι φυσιολόγοι, καὶ μάλιστα ὁ Βλουμμενβάχος (Blumenbach) δι' ἀκριβοῦς ἀνατομικῆς καὶ φυσιολογικῆς ἐξετάσεως τῶν ζῶων καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἔδειξαν πολλὰς μεταξύ αὐτῶν καὶ τούτου διαφορὰς· ἀλλ' εἰς μόνον τὰς μερικὰς διαφορὰς δὲν εὐρίσκειται ἡ οὐσιώδης τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν λοιπῶν ζῶων διαφορὰ. Ὅταν θεωρήσῃ τις τὸν ἀνθρώπον ὡς ὅλον τι, καὶ συνάψῃ ὅλας τὰς ιδιότητάς του, βλέπει ὅτι εἶναι τὸ τελειότατον δημιουργήμα ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπειδὴ ἔχει ὅλα τὰ ὄργανά του εἰς τὴν καλλίστην συμμετρίαν, καὶ τὴν μεγίστην ἄρμο-

νίαν. Ἄν καὶ πολλὰ ζῶα ὑπερέχουν τὸν ἄνθρωπον εἰς μερικὰ φαινό-
νόμιστα τῶν ἐνεργειῶν των, ἢ ὑπερβολὴ ὅμως τοῦ ἀνθρώπου φαίνεται
μεγίστη εἰς τὸν ὅστις θεωρήσῃ ὅλα ὁμοῦ τὰ διάφορα φαινόμενα τῶν
δυνάμεων του· δικαίως λοιπὸν ὁ I. G. Herderos (I) λέγει ὅτι ὁ ἄν-
θρωπος εἶναι ὄν, εἰς τὸ ὅποῖον εἶναι συνηγμένα αἱ περισσώτεροι καὶ
λεπτοφύεσταται ἀκτῖνες ὁμοίων του μορφῶν· καὶ ὅτι, ὅστις συγκρίνει
τὰ διάφορα γένη τῶν ζῶων, τὰ ὅποια ὁμοιάζουν κατὰ τὸν ὀργανι-
σμὸν τὸν ἄνθρωπον, ἐμπορεῖ νὰ ὁμιλήσῃ μὲ θρασύτητα ἴσως περὶ
αὐτῶν, ὅτι εἶναι τεθλασμένοι, καὶ διὰ κατοπτρικῶν ὕλων διεσκορ-
πισμένοι ἀκτῖνες τῆς εἰκόνος του, καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ
ἐντελῶς ἐπεξεργασθεὶς τύπος, περὶ τὸν ὅποῖον συνέρχεται τὸ ἄνθος
τῶν χαρακτήρων ὅλων τῶν γενῶν. Ὅλαι ὅμως αἱ μεταξὺ τούτου καὶ
τῶν λοιπῶν ζῶων διαφοραὶ ἐπιβλέπουσι, χωρὶς ἐξαιρέσεων, τὸν προ-
διορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ νὰ ζῆ ὡς Λογικὸν ὄν, ἐν ᾧ τὰ ζῶα
ἐνεργῶσι κινούμενα ἀπὸ τὰς διὰ τοῦ σώματος συμφύτους ὀρμάς
των, χωρὶς νὰ ἐμποροῦν ἐκ μερικῶν ἀντιλήψεων νὰ κατασκευάζωσιν
ιδέας γενικὰς. Ἄς ἐξετάσωμεν τὰς κυριώτερας των διαφορὰς.

Εἰς μόνον τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἰδία καὶ ἀναγκαῖα ἡ ὀρθὴ θέσις
καὶ τὸ ὀρθὸν βᾶδισμα, εἰς τὰ ὅποια τὸν ἔκαμεν ἐπιτηδεῖον ἡ κατα-
σκευὴ τῶν ὀστέων, καὶ ἡ διάπλασις καὶ θέσις τῶν μυῶν του.
Οἱ σπόνδυλοι τῆς ῥάχιδος αὐξοῦσι κατὰ τὸ μέγεθος ἀπὸ τὰ ἄνω
πρὸς τὰ κάτω· ἐπ' αὐτῶν ἐφυσμαζέει ἡ ὀρθῶς ἱσαμένη κεφαλή· ἡ
ὀπῆ τοῦ ὀπισθοκρανίου βλέπει πρὸς τὰ κάτω καὶ πλαγίως πρὸς τὰ
ἔμπροσθεν, καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται περιττὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ
μεγάλῃ ἰσχυρὸς καὶ παχύτης τοῦ κατὰ τὸν τράχηλον δεσμοῦ (liga-
mentum nuchae), ἐν ᾧ εἰς τὰ γαλακτοτρόφα ζῶα, τὰ ὅποια βα-
δίξοις τετραποδιστί, ὅσον περισσώτερον ὁ τράχηλος πλησιάζει εἰς
τὴν ὀριζώντιον θέσιν τοῦ σώματος, τόσον ἡ ὀπῆ αὐτῆ βλέπει πρὸς
τὰ ὀπίσω. Ἡ στήλη τῶν σπονδύλων, ἡ ὅποια βασιάζει τὴν κεφαλὴν,
ἐπερείδεται εἰς τὴν λεκάνην, ἡ ὅποια ἀναλόγως τοῦ ἀνθρωπίνου σώ-
ματος εἶναι κατὰ τὸ ὕψος χαμηλοτέρα ἀπὸ τὴν λεκάνην τῶν γαλα-
κτοτρόφων ζῶων, καὶ πολλὴ εὐρυχωροτέρα, διὰ νὰ ἐμπορῇ εἰς τὸ
ὀρθὸν βᾶδισμα τοῦ ἀνθρώπου νὰ δέχεται τὰ ἐντόσθια τῆς κοιλίας.
Ἡ μεγάλη διαφορὰ τῆς διαπλάσεως τῶν ποδῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ
τῶν λοιπῶν ζῶων δεικνύει τρανώτατα, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι διωρι-
σμένος νὰ περιπατῇ ὀρθῶς. Τὸ μήκος τῶν σκελῶν εἶναι πολλὴ
μεγαλῆτερον ἀπὸ τὸ μήκος τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν βραχιόνων, καὶ
διὰ τοῦτο ἐμποροῦν νὰ φέρωσιν ὡς δύο στήλαι τὸ ἔαρὸς τοῦ

(1) Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit von J.-G. Her-
der. Carlsruhe, 1794. 2tes Buch).

σώματος· τοῦτο φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν κατασκευὴν τῶν κατὰ τοὺς
μηρούς ὀστέων, καὶ ἀπὸ τὴν διάρθρωσιν αὐτῶν εἰς τὰς κοτυληθόνας.
Οἱ πόδες, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἴστανται καθέτως αἱ κνήμαι, ἔχουσι θάσιν
πλατεῖαν· ἡ πτέρνα εἶναι παχεῖα καὶ διωγκωμένη· οἱ δάκτυλοι
βραχεῖς· ἀλλ' ὁ μέγας, ἰσχυρώτερος ἀπὸ τοὺς λοιποὺς, τεθειμένος
εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιράνειαν μὲ τοὺς ἄλλους, χωρὶς νὰ ἐμπορῇ νὰ
ἀντιταχθῆ εἰς αὐτούς· οἱ πόδες λοιπὸν κατασκευασμένοι τοιοῦτοτρό-
πως εἶναι ἐπιτηδεῖον νὰ βαστάζωσι τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ
ὄχι νὰ ἀντιλαμβάνωνται πράγματα. «Τὸ μέλλον ζῶον ὀρθὸν
βαδιεῖσθαι ὅτι δίδουν τε ἀναγκαῖον ἐστὶν εἶναι, καὶ τὰ μὲν ἄνω τοῦ
σώματος μέρη κουφώτερα ἔχειν, τὰ δ' ὑφεστῶτα τούτοις βαρύτερα,
δῆλον· μόνως γὰρ οὕτως ἔχον, οἷον τ' εἶη φέρειν ἑαυτὸ βαδίως·
διόπερ ἀνθρώπος ὀρθῶς μόνον τῶν ζῶων ὢν, τὰ σκέλη κατὰ λόγον
ἔχει πρὸς τὰ ἄνω τοῦ σώματος μέγιστα τῶν ὑποπόδιων καὶ ἰσχυρό-
τερα». (Ἀριστοτ. περὶ ζῶων πορείας, κεφ. ιζ'). Ἀλλὰ καὶ ἡ κατάστασις
τῶν μυῶν τῆς ἔδρας, τοῦ σκέλους, καὶ τῆς κνήμης, οἱ ὅποιοι ἀνα-
λόγως τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος εἶναι πολλὴ ἰσχυρώτεροι ἀπὸ τοὺς
τῶν ἄλλων ζῶων, καὶ οἱ ἑσῶτοι εἰς ἄλλας θέσεις τοῦ σώματος δὲν
ἐνεργοῦν τόσον, ὅσον εἰς τὴν ὀρθὴν, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἄνθρωπος
εἶναι διωρισμένος νὰ περιπατῇ ὀρθῶς· ἄς προσθέσω σιμὰ τούτων
καὶ τὴν διάπλασιν καὶ διάρθρωσιν τῆς σιαγόνης, τῆς πτέρνης,
καὶ τοῦ ταρσοῦ. Ἄν ἐξετάσωμεν τέλος τὰς διαφορὰς θέσεις τοῦ
ἀνθρώπου καὶ τῶν γαλακτοτρόφων ζῶων, βεβαιουόμεθα ὅτι τὸ
κέντρον τῆς βαρύτητος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἀπαιτεῖ τὴν ὀρθὴν
θέσιν, ἐν ᾧ ἐξ ἐναντίας τῶν λοιπῶν ζῶων, τὴν θέσιν, τὴν ὅποιαν
ἔχουσι, ὅταν ἴστανται τετραποδιστί· ἂν καὶ μερικὰ ζῶα, οἱ πίθηκες,
αἱ ἄρκτοι, καὶ πολλὰ ἄλλα, ἐμποροῦν ὀλίγον διάστημα καιροῦ νὰ
στέκωνται, καὶ νὰ περιπατῶσιν ὀρθῶς· ἐπειδὴ ὅμως ἡ εὐθεία τῆς
βαρύτητος παραφερομένη ἐκβαίνει εὐκόλως ἀπὸ τὴν θάσιν, πίπτου-
σιν εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἢ, διὰ νὰ ἀποφύγωσι τοῦτο, ἔχουσι συνήθως
κάνην στήριγμα. Ἀλλὰ καὶ ἐν θελήσωσι νὰ καθήσωσιν ὀρθῶς, χρει-
άζονται συνήθως κάμμιαν βοήθειαν, καὶ μεταχειρίζονται πρὸς τοῦτο
συγκάκις τὴν οὐράν. Ἡ ὀρθὴ λοιπὸν θέσις τοῦ ἀνθρώπου, ἀποδει-
κνυομένη ἀπὸ τὴν διάπλασιν τοῦ σώματος του εἶναι ἰδία καὶ
ἀναγκαῖα εἰς αὐτὸν, καὶ ὄχι ἰσοπέλεσμα τῆς παιδείας, καθὼς ὁ
Μοσκάτης (Moscatti) καὶ μερικοὶ ἄλλοι φυσιολόγοι ἐδίδαξαν. Ὅλα
τὰ ἔθνη, καὶ ἐν ἀκόμῃ ζωῶν εἰς τὴν βαθυτάτην βαρβαρότητα,
περιπατοῦν ὀρθῶς· ἐν ἧθει ἐν ἄνθρωπος νὰ περιπατῇ τετραποδι-
στῆ, δὲν ἤθελε ὑποφέρει πολλὴν καιρὸν ἐξ αἰτίας τοῦ σώματος, καὶ
τῆς βραχυότητος τῶν βραχιόνων, καὶ τοῦ πολλὰ μεγάλου μήκους
τῶν ποδῶν του· τόσον ἀντιβαίνουσιν εἰς τὸν ὀργανισμόν τοῦ ἀνθρώ-

που και τῶν ἄλλων ζῶων αἱ εἰκόνες τοῦ Γερμανοῦ Βακκέρου (Bakker), ὅς τις διὰ νὰ δείξῃ τὴν ἀπύκνη τῶν ὅσοι ἐφρόνουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι διωρισμένος νὰ στέκεται και νὰ περιπατῇ καθὼς τὰ λοιπὰ ζῶα, ἐζωγράφησε σκελετὸν ἀνθρώπου κείμενον ἐπάνω εἰς τὰς χεῖρας και τοὺς πόδας, και σκελετὸν ζῶου ἰσχυμένον ἐπὶ μόνων τῶν ὀπισθίων ποδῶν. Εἶπόν τινες ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὑπόκειται εἰς περισσοτέρας ἀρρώστιας παρὰ τὰ ζῶα, τὰ ὅποια περιπατοῦν τετραποδιστί· τὰ δεινὰ ὅμως, εἰς τὰ ὅποια ὑπόκειται ὡς ἐκ τῆς ὀρθῆς θέσεως τοῦ σώματός του, εἶναι πολλὴ ὀλιγώτερα ἀπὸ τὰ καλά, τὰ ἅποια τοῦ προξενεῖ ἡ ὀρθὴ θέσις. Πόσῃ ταραχῇ, και πόσον κίνδυνον ἤθελε μᾶς προξενήσῃ ἡ ὀρθὴ τοῦ αἵματος εἰς τὴν κεφαλὴν, ὅταν, ἰσχυμένοι και περιπατοῦντες τετραποδιστί, εἴχαμεν κεκλιμένην πρὸς τὰ κάτω τὴν κεφαλὴν μας! Εἶναι λοιπὸν ἀναγκαῖα εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ ὀρθὴ θέσις, εἰς τὴν ὅποιαν ἐμπορεῖ νὰ κινήῃ ἐλευθέρως τοὺς βραχίονας και τὰς χεῖρας του εἰς ἀντίληψιν και ἐπαφὴν τῶν πραγμάτων, και εἰς τὴν ὅποιαν τὰ αἰσθητήριά του ἔχουσι θέσιν πολλὰ ἀριστοῦ εἰς τὸν σκοπὸν τῶν ὁ ἄνθρωπος ὀνομάσθη ἄνθρωπος παρὰ τοῦ ἄνω θρεῖν, διότι εἶναι ὄν τὸ ὅποῖον πρέπει νὰ βλέπῃ ἄνω και περὶ ἑαυτό. Ἐν ᾧ λοιπὸν ἡ φύσις ἔχει κεκλιμένα ὅλα τὰ ζῶα εἰς τὴν γῆν, αὐτοῦ μόνου ὕψωσε τὸ πρόσωπον εἰς τὸν οὐρανὸν, και διεύθυνε τὸν ὀφθαλμὸν διὰ τῆς ὀρθῆς θέσεως τοῦ σώματός του εἰς τι ἀνώτερον, διὰ νὰ ἐμπορῇ νὰ ὑψωθῇ διὰ τῆς παιδείας εἰς φύσεις ὑψηλοτέρας.

Τὰ ὄργανα τῆς προαιρετικῆς κινήσεως, τὰ ὅσα, οἱ σύνδεσμοι, και οἱ μῦς τοῦ ἀνθρώπου, διαφέροντες ἀπὸ τοὺς τῶν ἄλλων ζῶων κατὰ τὴν καλλιτέραν διάπλασιν και ποικιλίαν, ἀποκαθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον ἱκανὸν νὰ ἐπιχειρῇ τὰς πολυειδεστάτας κινήσεις ἰσταται και βαδίζει ὀρθῶς, τρέχει, πηδᾷ, ἀνέρχεται εἰς δυσβάτους τόπους, κολυμβᾷ· ἐν ᾧ ἐξ ἐναντίας εἰς ὅλα τὰ γαλακτοπόρα ζῶα, τὰ ὅποια πλησιάζουσι κατὰ τὸν ὀργανισμόν τῶν ἀνθρώπων, δὲν εἶναι ὅλα ἐπίσης τὰ ὄργανα τῆς κινήσεως καλῶς ἐσχηματισμένα, και διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ ἐμποροῦν νὰ προέγουν εἰς εἶδος τι κινήσεως, εἶναι εἰς τὰς λοιπὰς κινήσεις πολλὴ ἀτελέστερα τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ Τετράχειρα ζῶα ἀνέρπουσι πολλὴ καλλίτερα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ἐμποροῦν ὅμως μὲ κόπον, και ὀλίγον μόνον διάστημα καιροῦ νὰ περιπατῶσιν ὀρθά. Τὰ Μονώνυχα τρέχουν πολλὴ ταχύτερα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον· εἶναι ὅμως πολλὴ κατώτερα ἀπ' αὐτὸν εἰς τὰς λοιπὰς κινήσεις. Ζῶα, τὰ ὅποια διατρέβουσι εἰς τὰ νερά, οἱ θαλάσσιοι κύνες π. γ. αἱ Φάλαιναι κολυμβῶσι ταχύτατα και δεξιότατα· ἐξ ἐναντίας, ἡ δὲ ὕλη, ἢ πολλὰ ἀργὰ ἐμποροῦν νὰ περιπατῶσι και νὰ τρέγωσιν. Ἄν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος εἶναι κατώτερος ἀπὸ πολλὰ ζῶα κατὰ τὴν ἰσχύν εἰδῶν τινῶν

ἀνίσχυρος, τὰ ὑπερτερεῖ ὅμως ὅλα κατὰ τὸ πολυειδὲς τῶν κινήσεων.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει δύο χεῖρας, και δύο πόδας. Διωρισμένος νὰ περιπατῇ ὀρθος, ἐχρειάζετο μόνον δύο πόδας, ἔχοντας, καθὼς εἶπαμεν, ἄρθρα σφραῖ, και μῦς ἰσχυροὺς, διὰ νὰ φέρωσι και νὰ κινῶσι μὲ εὐκολίαν τὸ σῶμα. Ἡ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου διαφέρει τῆς τῶν πιθήκων διὰ λεπτοτέρας διαπλάσεως και πολυτρόπου εὐκινήσιος· ὅλοι οἱ ὀσάκτυλοι διὰ τοῦ πλήθους τῶν μυῶν των ἐμποροῦν νὰ κινῶνται κατὰ διαφόρους τρόπους, ὁ ἀντίχειρ, ὅστις εἶναι μεγαλύτερος εἰς τὸν ἄνθρωπον παρὰ εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν πιθήκων, προξενεῖ τὴν μεγίστην εὐκολίαν εἰς ἀντίληψιν μικρῶν πραγμάτων. Τὸ ἄρθρον τοῦ ὄμου, διὰ νὰ κινῶνται οἱ βραχίονες πολλὰ εὐκολα, ἔγινε καθ' ὑπερβολὴν ἐλευθερον. Το ἄρθρον τοῦτο, τοῦ ὁποῖου τὴν εὐκινήσιαν δὲν ἔχει κανὲν ζῶον εἰς τόσον βαθμὸν, ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ ὄργανου τῆς ἀφῆς, κατὰ τὴν ὅποιαν προέγει ὄλων τῶν ζῶων ὁ ἄνθρωπος· μ' ὄλον ὅτι οἱ πιθήκοι ἔχουσι τέσσαρας χεῖρας, μ' ὄλον τοῦτο και αἱ τέσσαρες, ὡς πρὸς τὰς δύο τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι πολλὰ ἐνδεεῖς· κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον γίνονται αἱ χεῖρες διὰ τῆς λεπτοτέρας ἀφῆς των, και τῆς πολυτρόπου κινήσεός των ὄργανα ἀποκαθιστῶντα τὸν ἄνθρωπον ποιητὴν διαφόρων ἐντέγων ἔργων, τὰ ὅποια κηρύττουσι τὴν θαυμαστὴν ἐπιτηδεύτητα τῶν χειρῶν του. Ὅσον και ἂν ἀνέπτυσαν διὰ τῆς ἀσκήσεως τοὺς πόδας των ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἐγεννήθησαν χωρὶς χεῖρας, πολλὰ ὀλίγον ἀντικατέστησαν τὴν ἄλλειψιν τῶν χειρῶν των. Δικαίως λοιπὸν ὁ Ἀριστοτέλης ὀνόμασε τὴν χεῖρα ὄργανον πρὸ ὄργάνων, και ὁ Γαλιηνὸς (Περὶ χρείας τῶν μορίων· λόγος Α.) ἐξετάζων τὴν κατασκευὴν τῆς χειρός, λέγει, ὅτι εἰς τὸν ἄνθρωπον « σφοδρὸν γὰρ τοῦτο τὸ ζῶον, και μόνον τῶν ἐπὶ γῆς θεῶν, ἀντὶ πάντων ὄμου τῶν ἀμυντηρίων ὅπλων χεῖρας ἔδωκεν (ἡ φύσις), ὄργανον εἰς ἀπάσας μὲν τὰς τέχνας ἀναγκαῖον, εἰρηνικὸν δὲ οὐδὲν ἤττον, ἢ πολεμικόν ».

Ὁ ἄνθρωπος ὑπερτερεῖ ὅλα τὰ ζῶα εἰς τὴν καλλιτέραν ἀνάπτυξιν και διάπλασιν τοῦ ἐγκεφάλου· ὁ ἐγκέφαλος του περιέχει πολλὰ ὀλίγην τερροειδῆ ὕλην ὡς πρὸς τὴν μυελώδη· ἔχει τὰς βαθυτάτας ἐλίξεις. Τὴν κατὰ τοῦτο διαφορὰν τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου παρετήρησε και ὁ Ἑρασιστρατος, και τὴν ἀποδίδει εἰς τὴν κατὰ τὸ νοεῖν ὑπεροχὴν τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς μᾶς βεβαιώνει ὁ Γαλιηνὸς, ὅστις ἀντιφέρεται εἰς τὴν γνώμην αὐτὴν τοῦ Ἑρασιστράτου· « Πολύπλοκον δὲ εἶναι φάσκιον (ὁ Ἑρασιστρατος) ἐπ' ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ τῶν ἄλλων ζῶων αὐτὴν τε ταύτην (τὴν παρεγκεφαλίδα) και σὺν αὐτῇ τὸν ἐγκέφαλον, ὅτι οὐ περίεστιν αὐτοῖς ὁμοίως ἀνθρώπων τὸ νοεῖν (Γαλιηνοῦ, Περὶ χρείας τῶν Μορίων· λόγ. Θ). Ὁ ἄνθρωπος συκρινόμενος μὲ τὰ ζῶα ἔχει τὸν μέγιστον ἐγκέφαλον ὡς πρὸς τὸ πάχος τοῦ βραχίτου μυελῶς και τῶν νεύρων, τὰ ὅποια ἐλαστανουσι ἀπ' αὐτὸν, καθὼς τὸ ἀπέ-

δειξε πρώτος ὁ Γερμανὸς Σοιμερρόγγος (Soemerring) ὡς ὄργανον λοιπὸν τῆς ψυχῆς λογικοῦ ὄντος ὁ ἐγκέφαλος εἶναι πολλὰ μεγάλος ὡς πρὸς τὸν βραχίτην μυελὸν καὶ τὰ νεῦρα, καὶ διὰ τοῦτο καμμία αἰσθήσις δὲν εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἀνεπτυγμένη.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν διαφέρει ὄλων τῶν ζῶων διὰ τῆς ὁμοίας ἀναπτύξεως ὄλων τῶν αἰσθητηρίων ἂν καὶ ὅλα τὰ αἰσθητήριά του δὲν ἴναι τελειότατα, ὅλα ὅμως εἶναι εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν ἀνεπτυγμένα. Τὸ ὄργανον τῆς ὄσφρησεως π. χ. εἶναι εἰς πολλὰ ζῶα καθ' ὑπερβολὴν ἀνεπτυγμένον, καὶ κατὰ τοῦτο ταῦτα ἔχουσι πολλὰ ἀκριβῆ τὴν αἰσθήσιν αὐτήν, αἱ λοιπαὶ ὅμως αἰσθήσεις των ὡς πρὸς τὰς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πολλὰ ἀτελεῖς. τὰ Μηρυκάζοντα π. χ. τὰ Μονώρυγα, καὶ πολλὰ Σαρκοσάγα ὑπερτεροῦσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ ὄργανου τῆς ἀκοῆς, εἶναι ὅμως πολλὸ ἀτελέστερα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὄργανου τῆς ἀφῆς καὶ τῆς γεύσεως. Ὁ σκύλος, καὶ πολλὰ ἀρπακτικὰ ζῶα ἔχουσι τὴν ὄσφρησιν ὀξύτεραν ἀπ' αὐτὸν, ὅμως διὰ τῶν μακρῶν ὀνύγων καὶ τῶν μικρῶν καὶ δυσκινήτων δακτύλων των δὲν ἐμπροσθεῖν νὰ καθάπτωνται, καὶ νὰ ψηλαφῶσι καλῶς τὰ πράγματα· οἱ πίθηκοι ὁμοιάζουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν διάπλασιν τῶν χειρῶν καὶ τῶν δακτύλων, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ἀφῆν, εἶναι ὅμως πολλὸ κατώτεροι ἀπ' αὐτὸν εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ ὄργανου τῆς ὄσφρησεως. Διὰ τῆς ὁμοίας ἀναπτύξεως καὶ διαπλάσεως ὄλων τῶν αἰσθητηρίων, ἐμπροσθεῖν ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίζῃ ὅλην τὴν ἐκτὸς φύσιν ὁμοίως, ἐν ᾧ τὰ ζῶα ἐμπροσθεῖν μόνον ιδιότητάς τινας αὐτῆς νὰ ἀντιλαμβάνονται κατ' ἐξοχὴν.

Ἡ ἀξιόλογος διάπλασις καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκεφάλου προξέει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν μέγιστην συμμετρίαν τοῦ κρανίου μετὰ τὸ πρόσωπον, ἢ ὅποια παρατηρεῖται μέρος διὰ τῆς ὀνομαζομένης γωνίας τοῦ προσώπου, ἢ ὅποια εἶναι μεγαλητέρα εἰς τὸν ἄνθρωπον παρὰ εἰς ὅλα τὰ ζῶα, κατὰ τὰ εἰρημένα ὑπὸ Π. Καμπερου (P. Camper) μέρος, διὰ τῆς καθέτου, ἢ ἐκ τῆς ἄνω ἐνώψεως τοῦ Βλυμεμβάχου μέρος τέλος, διὰ τῆς παρατηρήσεως τῆς ἐγκασίου διατομῆς τοῦ κρανίου κατὰ τὸν Κυβίερν (Cuvier) διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου κρανίου, ἢ ὅποια συμβαίνει ἀπὸ τὴν μεγάλην ποσότητα τοῦ ἐγκεφάλου, αἱ σιαγόνες βραχύνονται, ἢ κατὰ γένους ἐκβαίνου ἐξω, οἱ ἐμπροσθεν ὀδόντες ἴστανται καθετός· ἀλλὰ τοῦ μεταξὺ τῶν σιαγόνων κειμένου μικροῦ ὄσθου (os intermaxillare, s. incisivum), τὸ ὅποιον κατὰ τὸν Βλυμεμβάχον δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἴστανται εὐρίκονται εἰς τὸ ἐμβρυον.

(Ἡ συνέχεια ἀκολουθεῖ).

Δ'.

ΤΕΧΝΑΙ.

ΓΕΩΠΟΝΙΑ.

ΠΕΡΙ ΟΙΝΟΠΟΙΪΑΣ—(συνέχεια)

Παρατηρήσεις εἰς τὰ περὶ διοικήσεως τῆς οἰνώδους ζύμωσεως εἰς τὴν κἀθην.

Ἡ πείρα μᾶς διδάσκει ὅτι, διὰ νὰ γένη ἡ οἰνώδης ζύμωσις ἢ ὁ ἀναβρασμὸς τοῦ κρασίου, χρειάζονται εἰς βαθμὸς θερμότητος, ἢ πρόσαςις τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ἐν στοιχειῶν γλυκῦ καὶ σακχαρῶδες, καὶ μία τις ποσότης ὕδατος. Μία θερμότης ἕως 10° τοῦ θερμομέτρου τοῦ Ρεωμύρου φαίνεται ἡ ἐπιτηδειότερα εἰς τὴν πνευματώδη ζύμωσιν· εἰς κατώτερον τούτου βαθμὸν γίνεται ἀδύνατος, καὶ εἰς ἀνώτερον, πολλὰ σφοδρά. Οἱ παλαιοὶ εἶχαν παρατηρήσει, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Πλουτάρχου (Φυσ. αἰτ. 27), ὅτι τὸ ψύχος ἐμπόδιζε τὸν ἀναβρασμὸν τοῦ κρασίου, καὶ ὅτι οὗτος ὁ ἀναβρασμὸς ἐγένετο κατὰ λόγον τῆς θερμότητος τῆς ἀτμοσφαιράς. Ὁ Βάκων ἐσυμβούλευεν, ὡς λέγει ὁ Σιαπτάλιος, νὰ εὐθίζωσιν εἰς τὴν θάλασσαν τὰ αἰγεία μετὰ τὸ κρασίον διὰ νὰ τὸ προσφυλάξωσιν ἀπὸ τοῦ νὰ κόψῃ· καὶ εἰς Γάλλος διὰ νὰ φυλάξῃ τὸ κρασίον του εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ γλεύκους, ἅμα πατῶν τὰς σταφυλάς ἔβαλλε τὸν ἐκθλιβόμενον ζυμὸν εἰς θαρέλια, τὰ ὅποια πισσόνων καλά ἐβύθιζε μέσα εἰς πηγάδιον. Μετὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἤμι μόνον ἐκράτει τὸ ὑγρὸν εἰς μίαν ψυχρότητα, εἰς τὴν ὅποιαν δὲν ἤμπορεῖ νὰ γένη ἡ οἰνώδης ζύμωσις, ἀλλὰ ἀπέκοπτε προσέτι καὶ τοῦ ἀέρος τὴν πρόσαςιν, ἢ ἀπουσία τοῦ ὁποίου ἐμπόδιζε ἢ μετριάξει τὸν ἀναβρασμὸν.

Μία ἄλλη παρατήρησις ἐγένετο, παράδοξος μὲν, ἀλλ' ἀξιόπιστος, ἐπειδὴ μαρτυρεῖται ὑπὸ πολλῶν δοκιμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων συναγεται, ὅτι ἡ οἰνώδης ζύμωσις εἶναι τόσο πλέον ἀργότερα, ὅσον ἡ θερμὸς κρασία τῆς ἀτμοσφαιράς εἶναι ψυχροτέρα, καθ' ἣν ὥραν γίνεται ὁ τρύγος. Ὁ Ροζιέρος εἶδε κατὰ τὸ 1769 ὅτι, σταφυλαὶ τρυγηθεῖσαι τὴν 7, 8 καὶ 9 Ὀκτωβρίου, ἐν ᾧ τὸ θερμομέτρον εἶδειχνε δύο βαθμοὺς κάτω τοῦ μηδενικοῦ, ἐστάθησαν εἰς τὴν κἀθην ἕως τὴν 19, χωρὶς νὰ φανῇ παραμικρὸν σημεῖον ἀναβρασμοῦ ἢ οἰνώδης ζύμωσις αὐτὸν ἐγένετο ἐντελὸς κατὰ τὴν 25. Ἄλλαι δὲ σταφυλαὶ ὅμοιαι, τρυγηθεῖσαι κατὰ τὴν 16, καθ' ἣν ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦτο πολὺ ὀλιγώτερον ψυχρά, ἐτελείωσαν τὴν ἀνάβρασίν των κατὰ τὴν 21 ἢ 22.

Ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ βοηθεῖ τὴν οἰνώδη ζύμωσιν, διότι χωρὶς τῆς πρόσαςις αὐτοῦ, ὡς εἶδαμεν, τὸ γλεύκος διασώζεται ἀναλλοίωτον· ἐξεύρομεν ὅμως ἐκ πείρας ὅτι τὸ γλεύκος τὸ κλειόμενον μέσα

εις τὰ ἀγγεία, τοποθετημένα εις θερμοκρασίαν επιτηθείαν εις τὴν ζύμωσιν, παθαίνει ἀργὰ καὶ μετὰ πολὺν καιρὸν αὐτὴν τὴν ζύμωσιν, καὶ ὅτι τὸ ἐξ αὐτοῦ γεννώμενον κρασίον περιέχει πλείωτερον οἰνόπνευμα, καθὼς εἶναι, π. γ., ὅλα τὰ φρέζοντα κρασία. Ἐκ τῆς ζυμώσεως ἀναπτύσσονται διάφορα σώματα καὶ μόλις τὰ ἀνθρακικὸν ὄξυ. Ὄταν κλείεται τὸ γλεῦκος μέσα εις ἀγγεῖον, ὃ ἀπὸ οὗτος, ἀφ' οὗ ἀρχίσῃ ἡ ζύμωσις, μὴ ἔχων πύθην νὰ ἐξέλθῃ, ἐπενεργεῖ ἐπάνω εις τὸ ἀγγεῖον καὶ εις τὸ ὑγρὸν, εις τὸ ὅποιον διαλύεται ἐν μέρει διαπερᾶ καὶ ἐκτείνει τὰ μόρια τοῦ ὑγροῦ, καὶ οὕτως ἀργοπορεῖ τὴν ἀνάβρασιν ἂν δ' αὐτὴ διὰ τὴν τοῦ τόπου θερμότητα ὑπερισχύσῃ καὶ τὸ ἀνθρακικὸν πληθύνῃ γεννώμενον, τότε τοῦτο ἔχει νὰ συντρίψῃ τὸ ἀγγεῖον διὰ νὰ εὕρῃ μίαν ἐξοδον. Ὄταν δὲ ἡ ζύμωσις γίνεται εις ἀγγεῖον μὴ κλεισμένον πανταχῶθεν καλῶς, τότε τὸ ἀναπτυσσόμενον ἀνθρακικὸν ὄξυ διασκεδάζεται εις τὸν ἀέρα· ὁ ἀναβρασμὸς τρέχει τακτικῶς τὸν δρόμον του, καὶ τὸ ἀναβράζον φουσκώνει, ἐκτείνεται καὶ συστέλλεται ἀκαλύτως. Ἄλλα τοῦτο τὸ ἀνθρακικὸν ὄξυ ἐξερχόμενον σύρει μαζὴν του καὶ μέρος τοῦ οἰνοπνεύματος, τὸ ὅποιον καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἀναβρασμοῦ προερχομένη θερμότης ἐξατμίζει πλείωτερον. Εἰς τὰ κλεισμένα καλῶς ἀγγεία, ἐπειδὴ ἡ ἐξατμισις αὐτὴ δὲν γίνεται, διὰ τοῦτο τὸ εις αὐτὰ γεννώμενον κρασίον διασάζει τὴν ἀρωματικὴν εὐωδίαν καὶ τὸ οἰνόπνευμά του.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, συνάγεται ὅτι ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀπὸ δὲν ἐπενεργεῖ ἀμέσως εις τὴν ζύμωσιν, οὐδ' εις τὰ ἐξ αὐτῆς παραγόμενα ἐμβαίνει ὡς συστατικὸν· χρησιμεύει μόνον ὡς μέσον διασκεδαστικόν, νὰ εἶπω οὕτως, ἡ ἀπορροφητικὸν τῶν ἐκ τῆς ζυμώσεως γεννωμένων ἀερωδῶν σωμάτων, τὰ ὅποια μένοντα μέσα εις τὰ ἀναβράζοντα ἀργοποροῦσι τὸν ἀναβρασμὸν. Ἐκ τούτων λοιπὸν ἐπιτεταί, ὅτι πρὸς νὰ εὐρεθῇ ὁ τρόπος ὥστε νὰ ἐξέρχεται ὁ ἀνθρακικὸς ἀπὸ εις τὴν ἀτμοσφαιρὴν σύρων μεθ' ἑαυτοῦ ὀλιγότερον μέρος τοῦ οἰνοπνεύματος, καὶ νὰ μὴ γίνεται προσέτι ἡ ἐξατμισις ὑπερβολικὴ. Διὰ τοῦτο εἴπομεν νὰ ἦναι ἡ κάδῃ εις ὑπόσκεπον τόπον, καὶ νὰ σκεπάζεται προσέτι ὥστε ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ ψῦχος νὰ προφυλάσσεται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς ἠλιακὰς ἀκτῖνας καὶ ἀπὸ τὸν κυματισμὸν ἢ τὴν ἀνέμισιν τοῦ ἀέρος, διότι καὶ ἡ θερμὴ καὶ ἡ ἀνέμισις αὐξάνουσι τὴν ἐξατμισιν. Εἰς τινὰς τόπους σκεπάζουσι τὰς κάδας μετὰ τὸ σκέπασμά των καὶ τὰς χρίουσι καλῶς περὶ τὰ γείλη, ὥστε τὸ ἀνθρακικὸν ὄξυ ἐξέρχεται μόνον ἀπὸ μίαν τρύπαν, τὴν ὅποιαν ἔχει εις τὸ μέσον τὸ σκέπασμα, καὶ οὕτως ἐξατμίζεται ὀλιγώτερον οἰνόπνευμα. Ἄλλοῦ πάλιν ἀπλόνουν ἐπάνω εις τὸ σῶμιον τῆς κάδῃ σκεπάσματα ἢ σάγουλα καὶ τοῦτο ἀρκεῖ. Διότι ἀπὸ τὰς δοκιμὰς, τὰς ὁποίας ἔκαμεν εις Γάλλος (Bigot de Morogues) πρὸ τινος καιροῦ, ἀποδεικνύ-

ἔται ὅτι ἐν λεπτὸν πανίον, ἀπλονόμενον ἐπάνω εις τὸ σῶμιον τῆς κάδῃ, ἀρκεῖ νὰ δώσῃ ἐξοδον εις τὸ ἀνθρακικὸν ὄξυ καὶ νὰ κατακρημνίσῃ ὀπίσω εις τὴν κάδῃν ὅλα τὰ πνευματώδη καὶ οἰνώδη μόρια, τὰ ὅποια ἐκεῖνο ἔσυρε μεθ' ἑαυτοῦ.

Εἰς γένεσιν τῆς οἰνώδους ζυμώσεως ἀπαιτεῖται νὰ ὑπάρχουσιν ὕδωρ καὶ τὰ σιχαῖα τοῦ γλεῦκος, τῆς σάκχαρος καὶ τῆς τρυγῆς. Ὄχι μόνον αὐτὰ εἶναι ἡ πρωτίστη αἰτία τῆς χημικῆς ἐνεργείας ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν διάφορον αὐτῶν ποσότητᾶ τροποποιεῖται καὶ γίνεται κατὰ διαφόρους βαθμοὺς ἡ ζύμωσις.

Ὅτι τὸ σάκχαρι εὐρίσκεται εις ὅλας τὰς οὐσίας τὰς ὑποκειμένας εις τὴν πνευματώδη ζύμωσιν, καὶ ὅτι ἐκ τῆς διαλύσεως αὐτοῦ γίνεται τὸ οἰνόπνευμα, εἶναι πρὸ πολλοῦ ἀποδεδειγμένον ὑπὸ μυρίων δοκιμῶν καὶ πειραμάτων. Εἶναι προσέτι ἀναντίρρητον ὅτι τὸ σάκχαρι μόνον, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ μαζὴ μὲ αὐτὸ ἐν ἄλλο σιχαῖον γλυκῷ, δὲν ὑπόκειται εις οἰνώδη ζύμωσιν οὐδὲ παράγει οἰνόπνευμα· τοῦτο τὸ σιχαῖον εἶναι τὸ ἀληθινὸν προζύμιον, τὸ ὅποιον κινεῖ εις ζύμωσιν τὸ σάκχαρι, ἐξ οὗ γίνεται τὸ οἰνόπνευμα. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται διὰ τί πολλὰς σαφυλαὶ τῶν βορείων τόπων, οὐσαι γλυκεῖαι καὶ νόσιμαί εις τὴν γῆσιν, δὲν κάμνουσι μολοντοῦτο κρασίον δυνατὸν καὶ πνευματώδες· διότι περιέχουσι μὲν τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην οὐσίαν, ταῖς λείπει ὅμως τὸ σάκχαρι, τὸ ὅποιον αἱ τῶν μεσημβρινῶν κλιμάτων ἔχουσιν ἄφθονον.

Εἰς τὸ ἀπὸ νερούλας σαφυλάς γινόμενον πολλὰ ὑδατώδες γλεῦκος δυσκόλως γίνεται ἡ ζύμωσις, καθὼς καὶ εις τὸ πολλὰ παχὺ καὶ πηκτὸν, διὸ καὶ τὸ ἐκ τούτων προερχόμενον κρασίον χαλαῖται. Τὸ ὑδατώδες πρέπει νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τι μέτρον, ὥστε νὰ γένῃ καλῶς ἡ ζύμωσις. Διὰ τοῦτο οἱ ἰδιόκοί μας γνωρίζουν ἐκ πείρας, ὅτι πρέπει νὰ βάλλωσι νερὸν εις τὸ γλεῦκος, ὅταν ἦναι πολλὰ πηκτὸν, καθὼς καὶ εις τὸ πολλὰ ὑδατώδες βάλλον πλείωτερον γύψον. Εἰς τὰ βόρεια καὶ ὀρεινὰ μέρη, ὅπου αἱ σαφυλαὶ δὲν ὠριμάζουσι ἐντελῶς οὐδὲ νὰ ἠλιασθῶσιν εἶναι εὐκόλον, βάλλον καθεψημένον γλεῦκος μέσα εις τὰ βαρέλια.

Εἰς τὸ γλεῦκος εὐρίσκεται τὸ σιχαῖον τῆς τρυγῆς (tartre), τὸ ὅποιον ἐμπορεῖ τις νὰ ἐξάξῃ διὰ τῆς τοῦ ὑγροῦ ἐξατμίσεως· εὐρίσκεται δὲ καὶ εις τὰς ἀγουριδας πλείωτερον, καὶ εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι, ὅσοι πλέον ἠριμότεροι εἶναι αἱ σαφυλαὶ, τόσο ὀλιγώτερον μέρος τρυγῆς περιέχουσιν. Αὕτη, κατὰ τὰς γενομένας χημικὰς δοκιμὰς, ὁμοῦ μὲ τὸ σάκχαρι εὐκολύνει τὴν σύστασιν τοῦ οἰνοπνεύματος, καὶ ἂν λείψῃ ὀλοτελῶς ἀπὸ τὸ γλεῦκος, ἡ ζύμωσις δὲν γίνεται. Ἄν δὲ τις αὐξήσῃ εις τὸ γλεῦκος τὰ δύο ταῦτα συστατικὰ, ἐμπορεῖ νὰ λάβῃ καὶ πολλαπλασιαστικῶς ποσότητα οἰνοπνεύματος. Εἰς χημικὰς ἔκαμε

πρὸς τοῦτο τὴν ἐξῆς δοκιμὴν. Εἰς καθὲ βαρέλιον 500 λίτρων γλεύκους, ἔβαλε δέκα λίτρας σάκχαρος ἀκαθαρίστου καὶ 4 ἀνθοτρυγιάς (κρεμοταρταρού). ἡ ζύμωσις ἔγεινε κάλλιστα καὶ διήρκεσε 48 ὥρας περισσύτερον εἰς τοῦτο τὸ γλεύκος ἢ εἰς τὸ ἄλλο, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν εἶγε βαλλεῖ τᾶνωτέρω. Τὸ κρασίον τὸ γενομένον ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔδωκε βράχης 2 1/2 βαρέλας, ἀπὸ 7 1/2 κρασίον, 20 βαθμῶν κατὰ τὸ ἀραιόμετρον τοῦ Βωμαίου ἴση δὲ ποσότης τοῦ γενομένου κρασίον ἀπὸ το δεύτερον ἔδωκε μόνον τὸ δωδέκατον ἰσοβαθμίου βράχης. Ἄλλος τις πάλιν εἰς Πηρισίους ἐπῆρεν ἐξεπίτηδες σταφυλὰς ἀώρους, τὰς ὁποίας δὲν ἐμπόρει κανεῖς νὰ φάγη· τὰς ἐξέθλιψε μὲ τὰς χεῖρας του, καὶ ἐκθῆκεν ἐν γλεύκος ἕως 40 ἐμπουλιῶν πράσινον, θολόν, καὶ τόσον ἔζυνον, ὥστε δὲν ὑπέφερε τις νὰ τὸ ἀπογευθῆ. Ἀνέλυσε μέσα εἰς αὐτὸ ἱκανὴν ποσότητα σάκχαρος ἀκαθαρίστου, ὥστε νὰ τι κάμη ἱκανῶς γλυκὺ, καὶ τὸ ἔβαλε, χωρὶς κάμμιαν ἄλλην προπαρασκευῆν, μέσα εἰς βαρέλιον πασρικόν, τὸ ὁποῖον ἀπέθεσεν εἰς μίαν κάμαραν, οὐσαν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κήπου του· τὴν τρίτην ἡμέραν ἤρχισαν ὁ ἀναβρασμός, ὅστις ὦν ἐπαισθητός, ἀλλ' ἀδύνατος, διήρκεσεν ὀκτὼ ἡμέρας. Ἄφ' οὗ ἔπαυσεν οὗτος, τὸ ὑγρὸν ἦτο ἀκόμη θολόν· εἶχε μίαν ὀσμὴν οἰνώδη, ἱκανῶς ζωρὰν καὶ ἐρεθιστικὴν, καὶ γεῦσιν ὀλίγον στυφνὴν. Το ἀφῆκεν εἰς τὸ αὐτὸ βαρέλιον ἕως τὸν Μάρτιον μῆνα, ὅτε εὗρηκε τὸ κρασίον ἔχον νοσιμωτέραν γεῦσιν καὶ τινα μαλακότητα καὶ γλυκύτητα, ἥτις δὲν ἐπρόσφερε ποσῶς εἰς τὴν τοῦ σαχάρους. Τὸ ἔβαλε μέσα εἰς ἐμπουλιὰς, τὰς ὁποίας ἀπέθεσεν εἰς τὸ ὑπόγειόν του· καὶ τὸν ἐρχόμενον Ὀκτώβριον, εἰς τὸν χρόνον δηλ. ἐπάνω, εὗρηκεν ὅτι τὸ κρασίον ἦτο καθαρὸν, λεπτὸν, διαυγέστατον, νόστιμον εἰς τὴν γεῦσιν, γενναῖον καὶ πυρὸν, ὁποῖον ἐν ἐνὶ λόγῳ εἶναι τὸ προερχόμενον ἀπὸ καλὰς σταφυλὰς καλῆς ἀμπέλου, γινομένης εἰς μίαν καλὴν χρονίαν. Πολλοὶ κρασεγνώσται, ἀπογευθέντες αὐτὸ, δὲν ἐμπόρουσαν νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ἔγεινον ἀπὸ τοιαύτας σταφυλὰς ἀώρους.

Ἐκ τούτων τῶν πειραμάτων κατεπίσθησαν οἱ πλειότεροι οἰνοποιοὶ τῆς Γαλλίας ὅτι, ὅταν τὸ γλεύκος εἶναι πολὺ ὑδατῶδες ἢ ἔζυνον, ἢ περιέχει τρυγὸς ὑπερβολικὴν ποσότητα, τοῖς συμφέρει νὰ βαλλεῖσιν ἀνάλογον ποσότητα σάκχαρος ἢ μελιτος ἀντὶ τοῦ καθεψιμένου γλεύκους· καὶ πάλιν, ὅταν ἔχη σάκχαρον εἰς ὑπερβολὴν, νὰ προσθέτωσιν ἀνάλογως ἀνθοτρυγιάν, βράζοντες τὴν εἰς τινα ποσότητα γλεύκους διὰ νὰ τὴν διαλύσωσι.

Μόλις τελειώνεται τὸ πάτημα τῶν σταφυλῶν, καὶ εὐθὺς βλέπει τις, μάλιστα ὅσον αἱ ἡμέραι εἶναι ζεστότεραι, νὰ ἀναβαίνωσι φυσαλίδες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ γλεύκους· τὰ σήπουρα, οἱ σπόροι, τὸ γλεύκος εἶναι εἰς τινα κινήσιν, ἥτις βαθμηδὸν αὐξανόμενῃ κατανατᾷ εἰς

σφοδρὸν βρασμόν. Τὰ σερβᾶ ὠθοῦνται πρὸς τὰ ἄνω καὶ σχηματίζουσι τὸν λεγόμενον πῖλον· τὰ εἰς τὸ ὑγρὸν διαλελυμένα γλοιώδη μύρια κατακρημνίζονται, καὶ αὐτὸ τὸ ὑγρὸν καχλάζει, ὡς νὰ ἦτο ἐπάνω εἰς φωτιάν. Τοῦτο τὸ φαινόμενον λέγεται ζύμωσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσεται μία θερμότης ἐπαισθητῆ, ἐκβαίνει ἀνθρακικὸν ὄξι, συστήνεται τὸ οἰσπνευμα καὶ τὸ ὑγρὸν χρωματίζεται. Εἰς τὰ ψυχρὰ κλίματα, καὶ μάλιστα ὅτε ἡ θερμοκρασία εἶναι κατωτέρη τῶν 10°, ἡ ζύμωσις δὲν γίνεται τότε πρέπει νὰ μεταχειρισθῆ τις τὰ ὁποία προεῖπαμεν ἐποθήματα· νὰ βαλλῆ δηλ. μέσα εἰς τὴν κάδην γλεύκος βρασμένον· νὰ ἀνακατόνη τὸ ὅλον συχνά· νὰ ἀνάπη φωτιάν εἰς τὸ κατώγειον, ὅπου εἶναι ἡ κάδην, καὶ νὰ τὴν ἔχη σκεπασμένην. Ἄφ' οὗ δ' ἀρχίσῃ ἡ ζύμωσις, τότε προχωρεῖ βαθμηδὸν αὐξανόμενῃ καὶ ἡ θερμότης, καὶ ἐνίοτε εἰς ὀλίγας ὥρας ἐμπορεῖ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἄκρον βαθμόν. Εἶναι δὲ παρατηρημένον, ὅτι ἡ θερμότης αὕτη πολλαχῆς εἶναι πλειότερα πρὸς τὸ κέντρον τῆς κάδης ἢ εἰς τὴν περιφέρειαν· καὶ τοῦτο συμβαίνει, ὅτε ὁ ἀναβρασμός δὲν εἶναι πολλὰ δυνατός, ὥστε νὰ κινή καὶ νὰ ἀνακατόνη τὰ διάφορα μέρη τοῦ ὅλου· τότε χρειάζεται νὰ ἀνακατόνη συχνότερα τὰ εἰς τὴν κάδην, φέρων τὰ εἰς τὴν περιφέρειαν πρὸς τὸ κέντρον, διὰ νὰ γίνετα ἡ θερμοκρασία πανταχοῦ ὁμοία.

Ἐν γένει ἐμποροῦμέν νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ εἰς τὴν ζύμωσιν γενομένη θερμότης εἶναι ἀπὸ 10° ἕως 28°, καὶ ὅτι ἡ αὐξήσις ἢ ἡ ὀλιγότευσις τῆς γνωρίζεται ἀπὸ τὸ φουσκωμα ἢ τὸ χαμηλῶμα τῶν σηπούρων· β', ἡ θερμότης καὶ ὁ ἀναβρασμός εἶναι μεγαλύτερα καὶ δυνατότερα εἰς τὸ γλεύκος τὸ ἀνακατωμένον μὲ τὰ σήπουρα παρὰ εἰς τὸ χωρισμένον ἀπὸ ἐκείνα· γ, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν θερμοκρασίαν ἂν ἔγῃ δύο διαφόρου μεγέθους κάδας γεμάτας, εἰς τὴν μεγαλύτεραν θέλουσιν γενῆ τὰ ἀνωτέρω φαινόμενα τῆς ζύμωσης ἰσχυρότερα, καὶ ἡ ζύμωσις αὕτη θέλει ἀρχίσῃ καὶ τελειώσῃ ὀλιγωρότερα.

Τὸ ἀνθρακικὸν ὄξι γίνεται ἀπὸ τὸ ὄξιγονον καὶ τὸν ἀνθρακὰ τὸν περιεχόμενον εἰς τὰ συστατικὰ τοῦ γλεύκους, καὶ ἀναβαίνει ὡς φυσαλίδες εἰς τὰ ἄνω μέρη τὰ κενὰ τῆς κάδης, μετατοπίζον τὸν ἐκεῖ ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, τοῦ ὁποίου εἶναι βαρύτερον. Ἄφ' οὗ ἐκεῖ συναχθῆ πολὺ, τότε ἐκχειλίζει τρόπον τινά, καὶ καταπίπτει ἔξω τῆς κάδης πλησίον τοῦ ἐδάφους. Εἶναι δὲ ὁ ἀήρ οὗτος θανατηρὸς εἰς ὅσα ζῶα τὸν ἀναπνεύσωσι· καὶ ἔχομεν πολλὰ παραδείγματα ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἀπροσέκτως κατέβησαν εἰς κάδας διὰ νὰ γυρίσωσι τὰ σήπουρα, ἢ ἐμβῆκαν εἰς κατώγεια, ὅπου τὸ γλεύκος ἔβραζεν ἔτι, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀτμοσφαῖρα δὲν ἀνεμίζετο, ἔπεσαν ἀποθνήσκοντες δι' ἀσφυξίαν. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἐμβαίνεις ἀπερισκέτως εἰς τὰ τοιαῦτα μέρη, ἀλλ' εἶναι καλὸν νὰ κρατῆς ἐν κηρίον

ἀναμμένον. Ἄν τοῦτο ἀνάπτυξη καλῶς, εἶναι σημεῖον ὅτι τὸ ἀνθρακικὸν ὄξύ δὲν εἶναι πολὺ· ἂν δὲ ἀποσβένεται, πρέπει νὰ σφαγῆς ὀπίσω, καὶ νὰ μὴ ἔμβης πρὶν ἀερισθῆ πρῶτον καλῶς ὁ τύπος. Διὰ τὴν ἀποφεύγη τις τοῦτον τὸν κίνδυνον, πρέπει νὰ ἔγῃ ἐδῶ κ' ἐκεῖ μέσα εἰς τὸ κατώγειον ἄσβεστον χορηγίον, ἢ ἀσβέστην, ἢ διὰ τὸ ἀσφαφέστερον ἔτι, αὐτὴν τὴν ἀσβέστην νὰ τὴν διαλύη μέσα εἰς μεγάλα ἀγγεῖα (κάμνον αὐτὴν νεροῦλιν, καθὼς ἐκείνην, μετὰ τὴν ὁποῖαν ἀσπρίζομεν τὰ χορηγώμενα ὑσπήτια), τὰ ὁποῖα θέτει κάτω εἰς τὸ ἔδαφος.

Ἡ ἀσβέστη ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ ἀπορροφᾷ τὸ ἀνθρακικὸν ὄξύ καὶ νὰ καθαρῖζῃ ἀπ' αὐτὸ τὴν ἀτμοσφαιραν, ἥτις πρέπει πάντοτε νὰ ἀνεμίζεται ἀπὸ κἀνενα φεγγίτην ἢ παράθυρον ἀφινόμενον ἀνοικτὸν.

Εἶπαμεν ὅτι, ὅταν ἀναπτύσσεται αὐτὸ τὸ ἀνθρακικὸν ὄξύ, συναναπτύσσεται μαζῇ μ' αὐτὸ καὶ τὸ οἰνόπνευμα, καὶ συνεξατμίζεται διασκεδάζομενον εἰς τὴν ἀτμοσφαιραν. Ἄν κλείσωμεν τὸ γλεῦκος ἅμα ἐκθλιβόμενον εἰς ἀγγεῖα διὰ τὴν ἀναβρασὴν μέσα εἰς αὐτὰ, καὶ οὕτω νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἐξατμίσιν τοῦ ὄξέος καὶ τοῦ οἰνοπνεύματος, τότε τὸ ἐξ αὐτοῦ γινόμενον κρασίον θέλει εἶσθαι δυνατόν καὶ εὐόσμον, καὶ θέλει ἀφρίζει προσέτι κινώμενον εἰς ποτήριον, ἐπειδὴ περιέχει ἐν ἑαυτῷ τὸ ὁποῖον ἐμποδίσσαμεν ὄξύ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξέλθῃ. Ὅλα τὰ ἀφρίζοντα κρασιά γίνονται κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. Πρέπει δὲ νὰ σημειώσωμεν ὅτι τὸ γλεῦκος τὸ περιέχον πλείτερον σάκχαρι, δὲν δίδει καὶ πλείτερον ἀνθρακικόν, καὶ οὕτε ἀπ' αὐτὰ τὰ πολλὰ σακχαρώδη γλεῦκη κάμνουν τὰ ἀφρίζοντα κρασιά. Διότι, ἀνίσως αὐτὰ κλείσῃς εἰς ἀγγεῖα διὰ νὰ τοῖς φυλάξῃς τὸ ἐξεργόμενον ἀνθρακικὸν ὄξύ, δὲν ἀναλύεται ἐντελῶς τὸ περισσεῦον σακχαρώδες στοιχείον, καὶ τὸ κρασίον θέλει εἶσθαι γλυκὺ, πηκτὸν ὡς τὰ λεγόμενα ροσόλια, καὶ ἀνοῖστον εἰς τὴν γεῦσιν. Τὰ λεπτότερα κρασιά καὶ ὑδατώδεστερα, ὅσω ὁ θρασμός εἶναι ἀργός καὶ πολυχρόνιος, φαίνονται καὶ τὰ ἐπιτηδειότερα εἰς τὸ νὰ λάβωσι τὴν ιδιότητα τοῦ ἀφρίζειν· ὅσα δὲ παχέα καὶ ἔχοντα ὀρμητικὸν ἀναβρασμὸν καὶ ἐπομένως ὀλιγοχρόνιον, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνωσιν ἀφριστικά, οὐδὲ νὰ περικληισθῶσι καλῶς καὶ νὰ μείνωσιν εἰς ἀγγεῖα, πρὶν περᾶση ἡ ὀρμὴ τοῦ ἀναβρασμοῦ των.

Τὸ στοιχείον τὸ δίδον τὸ χρῶμα εἰς τὸν οἶνον εὐρίσκεται ὑποκάτω τοῦ δέρματος τῆς βράγας, ἢ ὁποῖα, ὅσον πατεῖται καλῆτερον καὶ ἀφίνεται νὰ θράξῃ πλείτερον καιρὸν μετὰ τὸ γλεῦκος, ἐν ᾧ ἀναπτύσσεται τὸ οἰνόπνευμα, τὸ χρωματίζει καὶ περισσότερον. Ἐξεύρομεν ἐκ πείρας ὅτι, τὸ ἀπὸ μαύρας ἢ ἀσπρας σταφυλᾶς, σωρευμένας εἰς τὸν ληνόν, ἀποστάζον γλεῦκος, ἂν ἐαλθῇ εἰς χωριστὸν ἀγγεῖον, μένει σχεδὸν λευκόν. Τὰ κρασιά, ὅσα, ἅμα πατούμενα, τραβίζονται εἰς βαρέλια, ἔχουσιν ἀνοικτότερον χρῶμα· ὅσα δὲ θράζον ὁμοῦ μετὰ τὰ σήπουρα πλείτερον καιρὸν, κάμουν καὶ χρῶμα βαθύτερον· τὰ

ἐκ τῶν σπυρῶν ἐκθλιβόμενον γλεῦκος ἔχει ὁμοίως βαθύτερον χρῶμα ἀπὸ τοῦ λοιποῦ· τὸ κρασίον γίνεταί τῶσιν πλέον μαῦρον, ὅσω πλέον ὄριμα εἶναι αἱ σταφυλαὶ καὶ ὀλιγώτερον ὑδατώδεις. Τὰ κρασιά τέλος τῶν μεσημερινῶν τύπων, τὰ τρυγώμενα ἀπὸ ἀμπέλους φυτευμένας εἰς τόπον βλέποντα πρὸς μεσημέριαν, ἔχουσιν ἐν γένει χρῶμα βαθύτερον παρὰ τὰ τῶν βορινῶν. Διὰ ταῦτα εἰς τινὰς τόπους ψυχροῦς, ὅπου ἔχουσι τὰ μαῦρα κρασιά εἰς ὑπόληψιν, ἀφίνουσιν αὐτὰ νὰ θράζωσι 15, 20, 30 καὶ ἐνίοτε 40 ἡμέρας μετὰ τὰ σήπουρα. Ταῦτα ὅμως δὲν εἶναι ἐκλεκτὰ καὶ δυνατὰ κρασιά, ἀφ' οὗ μάλιστα μετὰ τῶσιν ἡμερῶν ἀναβρασμὸν εἰς τὰς κάδας χάνουσι πολὺ μέρος οἰνοπνεύματος.

Ἐκ τῶν ὅσων εἶπομεν ἀνωτέρω δύναται τις, νομίζω, νὰ καταλάβῃ πῶς ἔχει νὰ κυβερνήσῃ τὴν εἰς τὴν κάδην οἰνώδη ζυμωσιν, καὶ νὰ γνωρίσῃ καὶ τὸν καιρὸν, κατὰ τὸν ὁποῖον εἶναι καλὸν νὰ μεταγγισθῇ τὸ κρασίον εἰς τὰ βαρέλια. Ἐν γένει λαλοῦντες, εἰς τοὺς ἰδικούς μας τόπους, ἀφ' οὗ τις κάμη τὰ πρέποντα εἰς τὸν τρύγον καὶ τὸ πάτημα, δὲν ἔχει πολὺν κόπον εἰς τὸ νὰ διευθύνῃ τὰ τῆς ζυμώσεως μόνον πρέπει νὰ λάβῃ τὰ ὁποῖα εἶπομεν μέτρα, ὥστε ἐκ τοῦ πολλοῦ ἀναβρασμοῦ νὰ μὴ γίνεταί τὸ γλεῦκος, οὐδὲ νὰ διασκεδάζεται πολὺ οἰνόπνευμα διὰ τῆς ἐξατμίσεως. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ἔγῃς σκεπασμένον τῆς κάδης τὸ στόμιον μ' ἓν πανίον, καὶ νὰ μὴ τὴν ἀνακατόνης χωρὶς ἀνάγκην. Εἰς τὰ ὀρεινότερα μέρη μόνον τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, ὅπου ὁ τρύγος γίνεταί εἰς ψυχρότερον καιρὸν, ἴσως χρειάζεται νὰ πράσῃ τις ὅσα ἀνεφέρομεν βοηθητικά εἰς γέννησιν τῆς ζυμώσεως. Τίποτε δὲ ἄλλο παρὰ τὸ θρασμένον ἢ καθεψημένον γλεῦκος δὲν πρέπει νὰ ἐάλλωσιν εἰς τὴν κάδην· καὶ τοῦτο πράττουσιν εἰς ψυχροῦς τόπους καὶ εἰς σταφυλὰς πολλὰ ὑδατώδεις καὶ μὴ πολλὰ ὄριμους. Ἄν δὲ θέλουσι νὰ δώσωσι καὶ εὐωδίαν ἢ γεῦσιν τινὰ εἰς τὸ κρασίον των, ἐμποροῦν νὰ ἐάλλωσιν μέσα εἰς τὴν κάδην δύο ἢ τρεῖς ἀπλογεραῖς φύλλων ῥοδάκηνιᾶς καὶ ἀμυγδαλῆς, καὶ μίαν ἄνθους κουφοξυλιάς (σαμβούκου). Ὁ δὲ καιρὸς τῆς μεταγγίσεως πρέπει νὰ παραλάσῃ κάθε χρόνον κατὰ τὴν θερμοκρασίαν τῆς ἀτμοσφαιρας, κατὰ τὴν ὀριμότητα καὶ τὸ εἶδος τῶν σταφυλῶν, καὶ κατὰ τὸ κρασίον, τὸ ὁποῖον σκοπεύεις νὰ κάμῃς. Τὸ κρασίον τὸ ἀφίνεις ὀλίγον νὰ θράξῃ εἰς τὴν κάδην, ἢ ὅταν τὸ γλεῦκος δὲν εἶναι πολὺ σακχαρώδες· ἢ, ὅταν θέλῃς νὰ κάμῃς ἀσπρὸν κρασίον ἢ ξανθοπῶν· ἢ, ὅταν θέλῃς νὰ τὸ κάμῃς ἀφώδες· εἰς ταύτην τὴν περίστασιν, ἅμα τὸ πατήσῃς, τὸ τραβᾷς εἰς βαρέλια· εἰς δὲ τὰς ἄλλας, μολὶς τὸ ἀφίνεις 24 — 48 ὥρας· ὅταν θέλῃς νὰ ἔγῃ τὸ κρασίον σου ἐν τι εὐώδεις καὶ ἀρωματικόν· ἢ, ὅταν τέλος αἱ ἡμέραι ἦναι πολλὰ θερμαὶ καὶ ἡ ποσότης τῶν εἰς

την κάδην θραζόντων ἴναι πολλή· τότε ὁ ἀναβρασμός γίνεται, ὡς προείπαμεν, ὀρμητικώτερος καὶ ταχύτερος, καὶ ἂν συνεχισθῇ πολλές ἡμέρας, διασκεδάσει τὸ οἶνον πνευμα, ὥστε ἡ ὀρμη αὐτῆ ἀναπληρῶνει τὴν πολυήμερον ἀνάβρασιν.

Ἐξεναντίας παλιν, θέλεις ἀφίνει πλειότερον καιρὸν νὰ θραζῇ τὸ γλευκὸς εἰς τὴν κάδην· ἄ, ὅταν τὸ γλευκὸς αὐτὸ ἴναι πολλὰ πηκτὸν, καὶ τὸ σακχαρώδες πολὺ· ἑ, ὅταν τύχη νὰ ἴναι ψυχρὸς ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἔγενεν ὁ τρύγος· γ', ὅταν θέλῃς νὰ δώσης βαθύτερον χρῶμα εἰς τὸ κρασίον· δ' τέλος, ὅταν ἔγῃ σκοπὸν νὰ κάμῃς κρασίον διὰ νὰ ἐκβάλῃς βρακὴν, καθὼς συνειθίζου εἰς τινὰς τόπους τῆς Εὐρώπης. (Ἡ συνέχεια εἰς τὰ ἐπόμενα).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ.

Πῶς νὰ διαφυλάξῃς σταφύλια.

Κόψε τὰ σταφύλια, πρὶν πολυωριμάσῃσιν, εἰς μίαν ἡμέραν εὐδίων καὶ ἀνύτρον μετὰ μεσημβρίαν, καὶ καθάρισέ τα με ψαλίδιον περιχόπτων ὄλας τὰς βράγας τὰς σχασμένας, τὰς σαπημένας καὶ τὰς τρυπημένας ἀπὸ τὰ ἔντομα. Μετὰ τοῦτο ἔχε πίτυρα ξηραμμένα εἰς τὸν φούρνον, ἢ σακτὴν ξηρὰν ψιλοκοκκισμένην, καὶ μίαν κάδην γερήν. Μέσα εἰς αὐτὴν τὴν κάδην βάλε πρῶτον ἓν στῶμα πιτύρων ἢ σακτῆς, καὶ ἔπειτα σταφύλιων, προσέχων ὥστε τὰ σταφύλια νὰ μὴ ἐγγίξωσι τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο· ἔπειτα σκέπασε ταῦτα μὲ σακτὴν, καὶ βάλε ἄλλον πᾶτον σταφύλιων· οὕτω συνέχισε τὴν πράξιν, ἕως νὰ γεμίσῃ ἡ κάδη, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ πάτος τῆς σακτῆς θέλει εἶσθαι ὁ ἀνώτατος. Ἐμπορεῖς, ἂν θέλῃς, ἀντὶ νὰ στρόνῃς τὰ σταφύλια, εἰς εἴπαμεν ἀνωτέρω, νὰ καρφώσης βραδία σαυρωτὰ ἀλλεπάλληλα μέσα εἰς τὴν κάδην, νὰ κρεμάσης εἰς αὐτὰ τὰς σταφύλας, προσέχων νὰ μὴ ἐγγίξωσιν ἡ μία τὴν ἄλλην, καὶ νὰ τὴν γεμίσης μὲ σακτὴν ἢ πίτυρα. Ἐπειτα πρέπει νὰ σκεπάσης τὴν κάδην καλῶς καὶ νὰ τὴν ἀποθέσῃς εἰς τόπον ἀρμόδιον, ὥστε νὰ μὴ ἀνεμίζεται μηδὲ νὰ διαπερᾶται ποσῶς ὑπὸ τοῦ ἀέρος. Πρὸς τοῦτο τινες ἐνδύουσι τὴν κάδην ἔσωθεν, πρὶν βάλλωσι τὰς σταφύλας, μὲ ἓν πανίον καρφονόμενον ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀραιὰ, μεταξὺ τοῦ ὁποίου πανίου καὶ τοῦ ξίλου θηκιάζωσι πίτυρα.

Τὰ τοιουτοτρόπως προφυλαττόμενα σταφύλια ἔμποροῦν νὰ διαρκέσωσι 8-10 μῆνας, ἢ καὶ ἓν ἔτος ὀλόκληρον. Ὅταν δὲ τὰ ἐκβάλῃς διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθῇς, ἔμπορεῖς νὰ τοῖς δώσης τὴν φυσικὴν τῶν νωπότητα, ἂν κόψῃς τὴν ἄκραν τῆς οὐρᾶς καθενός, καὶ τὸ βάλῃς εἰς ἄροσερον νερόν, παρόμοια καθὼς βάλλωμεν τὰ ἄνθη διὰ νὰ τα δια-

φυλάζωμεν ἀμάραντα. Τινὲς μάλις βαλλουσιν οὕτω τὰ ἄσπρα σταφύλια εἰς ἄσπρον κρασίον, καὶ τὰ μαύρα εἰς μαύρον, διὰ νὰ τοῖς δώσῃσι καλητέραν γεῦσιν. Ὅλα τὰ εἶδη τῶν ὀψίμων σταφυλίων, καὶ κατ' ἐξοχὴν ὅσα ἔχῃσι βράγας χονδράς καὶ τραγανιστάς, οἶον τὰ λεγόμενα σιρίκια, τὰ βραζακία κ. λ. ἔμποροῦν κάλλιστα νὰ διαφυλαχθῶσι κατὰ τὸν ἄνω εἰρημένον τρόπον. I. K.

Ε΄.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

Μάχη Τίγριως καὶ Κροκοδείλου.

Ἐφημερίς τις Ἀγγλικὴ ἱστορεῖ τὸ ἐξῆς παραδόξον, συμβάν πρὸ τινος καιροῦ εἰς Βανθάμην τῆς Ἰνδίας.

Ὁφθαρεύων τις εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Τυλιεμάνου ποταμοῦ, ἤκουσεν ἓνα θόρυβον εἰς τὸ νερόν, καὶ γραφεὶς πρὸς τὸ μέρος, ὅθεν ἤρχετο ὁ ἦχος τοῦ θορυβοῦ, βλέπει ἓνα τίγριν, ὅστις ἤρχετο κολυμβῶν ἀπὸ τὴν ἀντικειμένην ὄχθην, καὶ ἦτο πλέον πλησίον του. Διὰ νὰ προφυλαχθῇ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ἐσοχάσθη ὅτι τὸ καλητέρον ἦτο νὰ τρέξῃ εἰς ἓν πλησίον δένδρον ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, καὶ νὰ ἀναβῇ εἰς αὐτό· ἀλλὰ μόλις ἐσκαρφάλωσεν εἰς τὸ δένδρον, καὶ ὁ τίγρις ἀνέβη εἰς ἄλλο πολλὰ πλησίον τοῦ πρώτου, καὶ τοῦ ὁποίου οἱ κλάδοι ἐξηπλάνοντο ἐπάνω εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ. Ἐπὶ τὸ τετράποδον θηρίον ἐπήγαυε νὰ πεταχθῇ μ' ἓν πήδημα εἰς τὸ ἄλλο δένδρον, ὅπου εἶχε καταφύγη ὁ ἄθλιος ὀφθαρᾶς, εἰς μέγιστος κροκόδειλος ἀναφαίνεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ, καὶ ἀναπνῶν ἐπάνω εἰς τὴν τίγριν· τὸν ἀδράγγει καὶ τὸν σύρει μαζὴ του μέσα εἰς τὸ νερόν. Ἐξ φορᾶς τὰ δύο θηρία συνεβούτησαν μέσα εἰς τὸν ποταμόν· ἐμάχοντο πεισματικὰ καὶ τὸ νερόν ἐκοκκίνισεν ἀπὸ τὰ αἵματα αὐτῶν. Τέλος ὁ τίγρις, πιασθεὶς ὑπὸ τοῦ κροκοδείλου ἀπὸ τὴν βράχην, δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἔγενε θύμα τοῦ ἀμφιβίου θηρίου.

Ταχύτης τῆς κινήσεως τοῦ φωτός.

Εἰς τὸ περὶ ὀπτικῆς σύγγραμμα τοῦ Βρευσέρου, διαφημιζόμενον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ ἠλιακὸν φῶς κινεῖται μὲ τὴν ταχύτητα, ὥστε διατρέχει εἰς ἓν δεύτερον λεπτόν 192,500 μίλια, καὶ φθάνει ἀπὸ τὸν ἥλιον εἰς τὴν γῆν εἰς ἑπτὰ καὶ ἡμισυ λεπτά. Τὸ φῶς διατρέχει, εἰς ἓν ὄγδοον ἐνός λεπτοῦ δευτέρου, ἓν διᾶστημα ἴσον μὲ τὴν περιφέρειαν τῆς γῆνιου σφαίρας. Τὸ πλέον ταχύτερον πτηνὸν ἤθελε διατρέξει τοῦτο τὸ διάστημα εἰς τρεῖς ἐβδομάδας.

Εισόδημα ἐκ τῶν ἐπιστολῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Λογαριάζουν ὅτι τὸ ταχυδρομεῖον τῆς Λόνδρας διαδίδει καθ' ἑβδομάδα 170,802 ἐπιστολάς, ἀριθμὸς ὅστις συμποσοῦται κατ' ἔτος εἰς 8,881,704. Τὸ ταχυδρομεῖον μόνον φέρει κατ' ἔτος εἰς τὸν δημόσιον θησαυρὸν 300-400 χιλ. λίρας στερλ. ἤτοι 1500 χιλ. - ἕως 2 ἑκατομ. τάληρα.

Ποσότης ὑφασμάτων ἐκ μιᾶς πόλεως ἐξαχθεῖσα.

Τὸν παρελθόντα Ἰούνιον ἐξήχθησαν ἀπὸ ἑνᾶ μόνου λιμένα, τὸν τῆς Λιθερπόλεως (τῆς Ἀγγλίας), πλείωτερα τῶν 28 ἑκατομ. φραγ. ὑφάσματα βαμβάκινα· 2,500,000 φραγ. μάλλινα καὶ 500 χιλ. φραγ. μεταξωτά.

Εἰσόδημα Ἀγγλικὸν ἐξ ἑνὸς εἴδους δασύματος.

Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἐσύναξε κατὰ τὸ 1830 ἔτος ἀπὸ μόνου τὸ δασύμον τῆς ἐνοσφραγίσεως (droit de timbre) 14,367,975 φρ. ἀπὸ τὴν κυρίως λεγομένην Ἀγγλίαν, 1,497,325 φρ. ἀπὸ τὴν Σκωτίαν, καὶ 2,307,373 φρ. ἀπὸ τὴν Ἰρλανδίαν· ἤγουν ἀπὸ ὅλου τὸ Βρεττανικὸν κράτος 18,172,673 φρ. ἐτήσιον ποσότητα. Αὕτη δὲ ἐξισοῦται μὲ τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα τὸ ὁποῖον ἔχουσι, κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ κ Βαλέη, τὸ βασιλεῖον τῆς Βυρτεμβέργης, τὸ μέγα Δουκάτον τῆς Βαύης, καὶ ἡ Παπικὴ ἐπικράτεια.

I. II.

Ἡ ΘΙΚΑ.

• Κόσμος πύλει μὲν εὐανδρία, σώματι δὲ κάλλος, ψυχῇ δὲ δικαιοσύνη. (Ἀνταγόρου) — Ἄρετὴν μὲν ἔχων πάντα ἔξεις· κακίαν δὲ οὐδὲ σεαυτὸν. — Ἄργεσθαι μὴ μαθῶν, ἄρχειν μὴ ἐπιχείρει. — Βασιλέα φρόνιμον τὸ διαῆγμα οὐ ποιεῖ· νοὺς γὰρ ἐστὶν ὁ ἄρχων. (Κλειτάρχου).

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Προσκαλοῦνται οἱ κατὰ τόπους ἐπιστάται τοῦ παρόντος περιόδου καὶ πονήματος νὰ πέμψωσι διὰ τοῦ ταχυδρομείου τὴν συνδρομὴν τοῦ πρώτου ἐξαμήνου, καὶ ν' ἀνανεώσωσι τὴν διὰ τὸ νέον ἐξάμηνον.

Ο Ἐκδότης.